

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

STRATEGII DE PREVENIRE A VIOLENȚEI ÎN ȘCOALĂ

Program pentru reducerea comportamentelor agresive în mediul școlar

Sorina Constandache Petrică
Elvira Alexandrescu
Domnica Petrovai

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

INTRODUCERE

Părinți, profesori, specialiști asistăm zilnic, direct sau indirect, la manifestarea, sub diferite forme (verbal, fizic sau emoțional), a unor comportamente agresive în mediul școlar.

Aceste comportamente au consecințe multiple, pe care le putem grupa în două categorii:

- Consecințe care acționează asupra dezvoltării socio-emoționale a copiilor
- Consecințe care acționează asupra actului de predare – învățare din școli

Programul de față își propune să ofere un plan de intervenție, adresat profesorilor și elevilor, structurat pe 3 niveluri, cu obiective și metode care sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Primele două etape, curricula și managementul comportamentului în clasă, au drept scop **prevenirea** apariției și dezvoltării comportamentelor agresive, și se realizează cu întreaga clasă, în timp ce a treia reprezintă un **demers specific de intervenție**, în cazul unor elevi care manifestă deja comportamente agresive la școală, la oră sau în pauze, iar intervenția îi vizează doar pe aceștia.

	Programul	Obiectivele programului	Metode
PREVENIRE	Curriculă de prevenire a comportamentelor agresive	1. Educație emoțională 2. Dezvoltarea abilităților sociale 3. Rezolvarea de probleme sociale 4. Controlul furiei 5. Recunoașterea comportamentelor agresive	Leții educaționale la clasă
	Management	1. Dezvoltarea abilităților profesorilor de monitorizare și intervenție asupra comportamentelor agresive ale elevilor 2. Reducerea frecvenței	Structurarea pauzelor prin dezvoltarea de alternative de petrecere a timpului liber

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
ȘI SPORTULUIMINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

	comportamental în clasă	comportamentelor agresive în timpul orelor și al pauzelor 3. Creșterea frecvenței de aparitie a comportamentelor de implicare și menținere în sarcina didactică 4. Creșterea complianței la regulile de comportament	
INTERVENȚIE	Intervenții specifice adresate comportamentelor agresive	1. Dezvoltarea de abilități de gestionare a comportamentelor agresive care se manifestă în context școlar 2. Training pentru copiii care sunt victime ale agresivității celorlalți (recunoașterea comportamentelor agresive, creșterea asertivității)	Intervenții imEDIATE la clasă Contract comportamental Carduri de monitorizare a comportamentului Economia de jetoane Extincția Time-out-ul

Lecțiile care fac parte din cadrul curriculei își propun să îi ajute pe elevi să înțeleagă, prin intermediul unor ore de grup interactive și stimulative, care este mecanismul care stă în spatele acestor comportamente agresive și cum putem ajunge să fim în controlul lui (mecanismul să nu funcționeze automat, „fără noi”), astfel încât școala să fie un spațiu prietenos, nu unul ostil și amenințător.

Capitolul 1. Prevenirea comportamentelor agresive în școli

După vârsta de 6 ani copiii petrec aproape jumătate din zi la școală, motiv pentru care aceasta reprezintă locul unde se produce mare parte din dezvoltarea lor emoțională, socială și cognitivă.

Școala reprezintă mediul care oferă oportunități de dezvoltare a rezilienței, stării de bine a copiilor și de satisfacere a nevoii de stabilitate și predictibilitate. Predictibilitatea reprezintă un factor care contribuie la construirea sentimentului de siguranță la elevi, în particular, și la copii în general.

Comportamentul violent în școli subminează șansa construirii unui spațiu de siguranță.

I. Violența în școli - conceptualizare

Ce înseamnă „comportament agresiv”?

Conform criteriilor stabilite de Asociația Psihologilor Americani, **comportamentul agresiv** însumează următoarele categorii de comportamente:

- Amenință, intimidează, ironizează pe alții
- Manifestă agresivitate fizică față de alții
- Distruge bunurile celorlalți
- Încalcă drepturile celorlalți

Pentru a avea o imagine cât mai completă a acestui fenomen optăm pentru următoarea **definiție operațională**:

Violența în școală este „orice formă de manifestare a unor comportamente precum:

- exprimare inadecvată sau jignitoare, cum ar fi: poreclire, tachinare, ironizare, imitare, amenințare, hărțuire;
- bruscare, împingere, lovire, rănire;
- comportamente care intră sub incidența legii (viol, consum/comercializare de droguri, vandalism – provocarea de stricăciuni cu buna știință – furt);
- limbaj neadecvat la adresa cadrului didactic și celorlalți colegi (înjurături, cuvinte obscene).”

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

II. Tipuri și forme de violență

Violența interpersonală sau **violența directă** este definită drept „*comportamentul unei persoane îndreptat împotriva altei persoane care în mod intenționat amenință, încearcă să producă sau produce rănirea fizică a acesteia*” (Reiss & Roth, 1993, p. 35).

Comportament agresiv se asociază și formelor mai ușoare de violență care includ: *comportamente verbale, fizice sau gesturi, menite să producă rănire fizică ușoară, disconfort psihologic, intimidare sau teamă* (Loeber & Stouthamer-Loeber, 1998).

Agresiunea se poate manifesta într-o **formă indirectă**, prin *răspândirea de zvonuri depreciative la adresa unei persoane sau prin marginalizare socială* (Crick & Bigbee, 1998). De obicei formele mai puțin grave de violență preced formele mai serioase, grave. Trecerea de la o formă la alta se poate produce:

- în cadrul aceleiași situații care escaladează de la dispută verbală la atac fizic,
- în timp, pe măsură ce înaintează în vârstă, tânărul trece de la îmbrâncelile și piedicile specifice copilăriei la violențe fizice grave, premeditate, ce apar de regulă în adolescență.

Epp și Watkinson (1997) au definit și un alt tip de violență, denumită **violența sistemică în școli**, reprezentată de „*orice procedură practică sau instituțională care are impact asupra indivizilor și a grupurilor prin împovărarea lor psihologică, mentală, culturală, spirituală, economică sau fizică*”. Studiile asupra violenței sistemice sunt puține în comparație cu cele asupra violenței și agresivității elevilor.

Cauze posibile ale comportamentelor agresive în contextul școlar

Comportamentele agresive pot apărea :

- ca manifestări ale unor deprinderi formate în alte structuri

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

- în condițiile în care sarcinile școlare sunt: prea ușoare, producând plictiseală sau prea grele, generând elevilor un sentiment de copleșire și de lipsă a eficacității personale (sentimentul că nu pot face față, nu sunt în stare)
- când profesorul se centrează predominant pe observarea comportamentelor nepotrivite/agresive , fără a întări prin recompensă comportamentele potrivite/asertive.

Consecințe ale manifestării comportamentelor agresive în contextul școlar

Cercetătorii au acordat o mare importanță consecințelor agresivității ca urmare a stabilității și menținerii numeroaselor efecte negative pe care le implică (Farrington, 1991; Olweus, 1979):

- performanțe școlare scăzute,
- eșec școlar, suspendare, excludere sau părăsirea voluntară a școlii,
- asumarea violenței ca formă acceptabilă de rezolvare a problemelor/conflictelor
- efort suplimentar din partea profesorilor și administrației pentru gestionarea problemelor de disciplină (comportamentele disruptive de la clasă și agresive din pauză necesită atenție și supraveghere suplimentară), ceea ce duce la scăderea eficienței predării și limitarea oportunităților de învățare pentru ceilalți elevi,
- imagine negativă din partea colegilor și a profesorilor,
- marginalizarea elevului,
- sentimente de izolare și singurătate,
- consum de alcool, droguri,
- acte de delincvență în adolescență,
- criminalitate și psihopatologie la vârsta adultă.

III. Strategii de prevenire și reducere a agresivității în contextul școlar

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

1. Introducerea părinților în programele de prevenție și intervenție

Agresivitatea este o problemă foarte serioasă care necesită solicitarea tuturor factorilor implicați în creșterea și educarea copilului în vederea conștientizării efectelor pe termen lung și planificării intervențiilor de prevenire și reducere a comportamentelor agresive. Părinții au nevoie să fie implicați în acțiuni de susținere a efortului de reducere și prevenire a comportamentelor agresive desfășurate de membrii personalului școlar. Un exemplu de susținere ar putea fi "recompensarea acasă a comportamentelor prosoziale de la școală".

2. Schimbarea contextelor școlare care utilizează pedeapsa

Contextele care favorizează pedepsirea copilului oferă șanse foarte mari pentru declanșarea comportamentelor agresive. În acest sens, este foarte important să identificăm și să modificăm aspectele negative din contextul școlar care conduc la întărirea și creșterea frecvenței de manifestare a comportamentelor agresive. Aspectele negative din contextul școlar care au legătură cu întărirea comportamentului agresiv pot avea legătură cu: utilizarea excesivă a dezaprobării sau lipsa remarcilor de aprobare din partea profesorului sau colegilor, experiențe de eșec școlar, greșeli excesive, schimbări în rutina clasei, tehnici agresive de gestionare a comportamentelor agresive ale copiilor.

Obiectivele acestui tip de intervenție vizează învățarea și utilizarea de către profesori a tehnicilor de gestionare a comportamentelor elevilor la clasă, în vederea scăderii frecvenței de manifestare a comportamentelor neadecvate concomitent cu creșterea frecvenței de manifestare a comportamentelor alternative, acceptate social.

3. Învățarea de către copii a abilităților sociale

Cei mai mulți copii devin agresivi deoarece au un deficit de abilități sociale adecvate. De exemplu un elev care folosește agresivitatea pentru a lua un obiect din mâna altui copil (smulge obiectul), are nevoie să învețe să ceară politicos și să aștepte până ce îl va primi.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

În alte situații elevii pot folosi comportamentele agresive pentru a evita sau a modifica o serie de aspecte neplăcute (ex. să schimbe sau să scape de situațiile în care sunt hărțuiți, tachinați, amenințați sau la limita eșecului).

Obiectivele acestei strategii de intervenție vizează învățarea de către elevi a unor comportamente care să-i ajute să gestioneze situațiile în care se confruntă cu comportamentele agresive ale celorlalți. De exemplu, elevii pot fi învățați să ignore situațiile, să-și ia distanță de aceste situații, să reacționeze cu fermitate și să solicite asistență de la profesori atunci când este nevoie.

Elevii care acționează agresiv pentru a obține atenția colegilor și prestigiul în fața lor, pot fi învățați să folosească alte metode mult mai eficiente care să le permită să obțină acest lucru, fără să se pună în situația de a fi respinși sau marginalizați de ceilalți.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Modulul I- Educația emoțională

Competența emoțională are un rol foarte important în adaptarea elevului la mediu, susține adaptarea la școală, atât direct cât și indirect, prin contribuția sa la competența socială (Blair, 2002; Carlton și Winsler, 1999; Greenberg și Snell, 1997).

Dezvoltarea abilităților emoționale ale copiilor este importantă din următoarele motive:

Ajută la formarea și menținerea relațiilor cu ceilalți. Interacțiunea de succes a elevului cu celelalte persoane depinde atât de abilitatea lui de a înțelege ce se întâmplă, cât și de abilitatea de a reacționa adecvat la aceasta. Studiile arată că interacțiunea pozitivă cu colegii de aceeași vârstă este un important predictor pentru sănătatea mentală la vârsta adultă, pentru starea generală de bine. (Denham & Holt, 1993, Parker & Asher, 1987, Robins & Rutter, 1990).

Ajuta elevii să se adapteze la mediul școlar. Elevii care înțeleg emoțiile și modul în care acestea sunt exprimate vor fi capabili să empatizeze cu ceilalți colegi și să-i sprijine.

Elevii care înțeleg emoțiile celorlalți sunt priviți de elevi ca fiind colegi mai buni și mai distractivi, sunt capabili să utilizeze expresivitatea lor pentru a atinge scopuri sociale, să răspundă adecvat emoțiilor colegilor și să se adapteze mai ușor la mediul școlar.

Previne apariția problemelor emoționale și de comportament. Problemele în dezvoltarea emoțională a copiilor pot conduce către dificultăți de comportament, în copilăria timpurie și cea mijlocie (probleme de agresivitate, delincvență juvenilă, abandon școlar etc)

Competențe

e
emoționale

Recunoașterea și exprimarea emoțiilor

Exemple de comportament

- ✓ Să identifice propriile emoții în diverse situații
- ✓ Să identifice emoțiile altor persoane în diverse situații
- ✓ Să identifice emoțiile asociate unui context specific
- ✓ Să recunoască emoțiile pe baza componentei nonverbale: expresia facială și postura

	✓ Să transmită verbal și nonverbal mesajele afective
	✓ Să numească situații în care apar diferențe între starea emoțională și exprimarea ei externă
	✓ Să exprime empatie față de alte persoane
	✓ Să exprime emoții complexe precum rușine, vinovăție, mândrie
	✓ Să țină cont de particularitățile fiecărei persoane în cadrul interacțiunilor sociale
Înțelegerea emoțiilor	✓ Să identifice cauza emoțiilor
	✓ Să numească consecințele emoțiilor într-o situație
Reglarea emoțională	✓ Să folosească strategii de reglare emoțională

Recunoașterea și exprimarea emoțiilor. O componentă de bază a competenței emoționale este abilitatea unui individ de a recunoaște ceea ce simte (Saarni, 1999). Recunoașterea greșită a mesajului atrage după sine apariția unor dificultăți în relațiile sociale, de exemplu, un copil poate avea probleme dacă nu recunoaște furia de pe fața profesorului și o ignoră continuând să arunce lucrurile celorlalți colegi pe jos. Astfel, emoțiile sunt “furnizoare” de informații atât pentru persoana care le trăiește cât și pentru cei din jur, cu care interacționează persoana respectivă.

Lecția 1

Scop: Dezvoltarea abilității de recunoaștere și exprimare a emoțiilor

Obiective:

- să recunoască emoțiile și să le asocieze diferitelor contexte
- să recunoască emoțiile pe baza componentei nonverbale: expresia facială și postura

Jocul Roata emoțiilor

Materiale: - un cerc din carton pe care sunt trecute o mare diversitate de emoții.

Instrucțiuni: Comunicați în mod clar obiectivele:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Exemplu: În lecția de astăzi vom vorbi despre diferite emoții și vom juca jocul “Roata emoțiilor”

Procedura:

1. Prezentați elevilor activitatea, rugându-i să ridice mâna dacă s-au simțit vreodată fericiți, dezamăgiți, îngrijorați, triști etc. Explicați elevilor că aceste emoții sunt normale și că toți oamenii le trăiesc.
2. Arătați elevilor “Roata emoțiilor”, explicându-le modul în care o vor utiliza în joc. Un elev va veni și va învârti roata. Roata se învârte iar acul atașat se va opri la o emoție. Elevul respectiv va încerca să ofere un exemplu de situație din viața lui în care a trăit emoția respectivă și ce a însemnat acel moment pentru el.
3. Notați pe tablă situațiile exemplificate de fiecare elev și emoțiile asociate lor. Solicitați grupului de elevi să menționeze pentru fiecare situație exemplificată de colegii lor, cum s-ar simți ei dacă s-ar afla sau ar trăi acea situație și ce ar însemna acea situație pentru fiecare.
4. Dați ca exemplu o anumită emoție (de ex. frica) și solicitați elevii să dea exemple de situații în care au trăit emoția respectivă. De exemplu, se va alege ca punct de discuții emoția de tristețe. Elevii sunt rugați să dea exemple de contexte în care au trăit emoția respectivă. Se listează răspunsurile și se analizează.

Concluzie- Aceeași emoție este trăită de oameni diferiți în contexte diferite.

5. Se oferă ca punct de plecare o situație. Se solicită copiilor să se dea un exemplu de activitate preferată (de exemplu lectura). Pe rând, fiecare elev va trebui să spună emoția pe care o trăiește când face activitatea luată ca exemplu. Se vor lista toate emoțiile menționate de elevi pentru activitatea de lectură.

Concluzie- Același context facilitează trăirea de emoții diferite de către persoane diferite.

6. Se ia ca punct de plecare o anumită emoție (de ex. tristețea). Elevii sunt solicitați să spună fiecare ce fac atunci când sunt triști. Se listează răspunsurile pe o foaie.

Concluzie - Aceeași emoție este exprimată diferit de către oameni diferiți.

Întrebări referitoare la conținut

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

- Unele exemple date de colegii voștri sunt similare cu cele trăite de voi ?
- Există emoții ce care nu le-ați trăit niciodată ?

Întrebări de personalizare

- Ce ați învățat despre emoțiile voastre și ale celorlalți?
- Identificați o situație similară în care ați avut emoții diferite?

Aspecte de accentuat în discuțiile cu elevii:

- **Toate emoțiile noastre sunt firești.**
- **Oameni diferiți, trăiesc aceeași emoție în contexte diferite**
- **Același context facilitează trăirea de emoții diferite, de către persoane diferite**

Lecția 2

Despre emoțiile mele

Indicații: Completați fiecare dintre aceste propoziții despre emoții, folosind propriile cuvinte și exemple reale despre cum vă simțiți.

Mi-e teamă atunci când

Sunt impresionat atunci când

Sunt fericit când

Mă simt necăjit când

Sunt trist atunci când

Sunt calm atunci când

Sunt furios când

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Mă simt singur când

Mă simt rușinat când

Sunt dezamăgit când

Desfășurare

- Identificați elevi voluntari care să împărtășească un răspuns din fișa lor.
- După ce fiecare voluntar prezintă un răspuns, întrebați-i pe ceilalți elevi ce au observat (aceleași emoții apar în contexte diferite)

Aspecte de accentuat în discuțiile cu elevii:

- **Aceeași emoție este trăită de oameni diferiți în contexte diferite.**
- **Același context facilitează trăirea de emoții diferite de către persoane diferite.**
- **Aceeași emoție este exprimată diferit de către oameni diferiți.**

Lecția 3

Scop: dezvoltarea abilității de înțelegere a emoțiilor

Înțelegerea emoțiilor constituie cheia dezvoltării competențelor emoționale. Ea presupune identificarea cauzei și a consecințelor exprimării unei emoții, fiind strâns legată de recunoașterea și exprimarea acestora. O dată recunoscut, mesajul afectiv trebuie interpretat în mod corect.

Înțelegerea emoțiilor presupune:

- evaluarea inițială a mesajului emoțional transmis de celălalt,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

- interpretarea adecvată
- înțelegerea mesajului prin intermediul constrângerilor impuse de regulile contextului social.

Scop: Înțelegerea emoțiilor

Obiective:

- Să identifice cauza emoțiilor
- Să numească consecințele emoțiilor într-o situație

Activitatea „Modul în care mă simt”

Materiale - Fișe de lucru

Procedură Introduceți activitatea discutând cu elevii despre ce cred ei privitor la modul în care se simt oamenii în anumite situații. Discuția poate să pornească de la un exemplu concret - dacă am trăi într-o țară unde nu ninge niciodată, vestea că va ninge ar putea să ne producă bucurie deoarece adesea avem prea puține ocazii de a ne da cu sania sau cu patinele. Dacă suntem dintr-o țară în care ninge foarte des, vestea unei ninsori apropiate ne-ar întrista deoarece suntem plictisiți de zăpadă. Pornind de la acest exemplu, accentuați ideea că modul în care gândim despre lucruri influențează modul în care ne simțim.

Fiecare elev primește o fișă de lucru cu mai multe scenarii. Pentru fiecare scenariu, elevii vor nota gândurile și emoțiile asociate lor. La final, fiecare elev este invitat să discute cu un coleg pereche, lucrurile pe care le-a notat pe fișă.

După ce se discută în pereche, discuțiile de desfășoară cu toată clasa pe baza întrebărilor de conținut.

Fișă de lucru

Modul în care mă simt

Nume Data

.....

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Instrucțiuni: Citește fiecare scenariu. Pentru fiecare încearcă să identifici ce crezi tu despre această situație. De exemplu, dacă crezi că colegii mai mari nu ar trebui să îți spună ce să faci s-ar putea să fii nervos în legătură cu această situație iar dacă ai alte preocupări și nu te interesează în mod special să participi la discuțiile celorlalți colegi de clasă, s-ar putea să te simți indiferent - nu ar fi mare lucru. După ce ai identificat gândurile, notează în spațiul liber, modul în care te-ai simțit.

1. Te joci cu mingea în curtea școlii. Unul dintre elevii mai mari vine către tine și îți spune că nu ai voie să te joci.

Te
gândești:.....

Te
simți:.....

2. Tatăl tău a încălcat legea și va merge la închisoare. Colegii de la școală au aflat acest lucru și te tachinează legat de acest subiect

Te
gândești:.....

Te
simți:.....

3. Ești în pauza mare. Vrei să joci baschet dar sunt prea mulți copii afară care se joacă.

Te
gândești:.....

Te
simți:.....

4. Două dintre prietenele/prietenii tăi stau împreună într-un colț al clasei. Ei/ele se uită la tine și încep să chicotească și să şușotească

Te
gândești:.....

Te
simți:.....

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

5. Aseară te-ai tuns. Îți place foarte mult. Colegii de clasă te tachinează și îți spun cât de rău îți stă.

Te
gândești:.....

Te
simți:.....

Întrebări de conținut:

- Ați căzut de acord asupra emoțiilor care corespund fiecărui scenariu?. Sunt ele aceleași cu cele ale partenerilor de discuții? Dacă nu ați căzut de acord, de ce credeți că nu ați reușit?
- Cum vi s-ar părea dacă cineva v-ar spune că prima situație îi face întotdeauna pe elevi să se simtă furioși? Credeți că este adevărat?
- Credeți că oamenii sau situațiile vă fac să vă simțiți în modul în care vă simțiți sau aveți posibilitatea de a alege?
- Care este legătura dintre gândurile voastre și emoțiile voastre?

Întrebări de personalizare.

- Ați spus vreodată ceva de genul " Ea m-a supărat! Mă enervează!"
- Chiar credeți că cineva vă poate înfuria sau vă poate răni sau voi sunteți cei care faceți să vă simțiți astfel?

Aspecte de accentuat în discuțiile cu elevii:

- **Același context facilitează trăirea de emoții diferite de către persoane diferite.**
- **Dacă contextul ar determina modul în care ne simțim, ar însemna ca în aceeași situație toți oamenii să simtă același lucru.**
- **Modul în care ne simțim depinde de modul în care noi interpretăm situațiile cu care ne confruntăm**

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Temă de casă

Elevii își vor monitoriza timp de o săptămână limbajul și vor nota fiecare situație în care transmit mesaje de genul ” Ea m-a făcut să mă simt, mă enervează foarte tare, mă scoate din sărite, el este de vină pentru că mă simt atât de rău”. Solicitați să reformuleze pe foaia de hârtie ”M-am simțit supărat deoarece Ionescu nu m-a servit și pe mine cu o bomboană când a fost ziua lui)”

Lecția 4

Jocul ”Parola emoțiilor”

Elevul sau grupul de elevi alege o carte cu o emoție și simulează ce ar gândi o persoană care manifestă o asemenea emoție. Ceilalți elevi trebuie să identifice emoția.

Modul în care mă simt are legătură cu modul în care gândesc despre ceea ce mi se întâmplă.

Lecția 5

Scop: dezvoltarea abilităților de autoreglare emoțională

Autoreglarea emoțională se referă la abilitatea de a iniția, menține și modula apariția, intensitatea trăirilor subiective și proceselor fiziologice care acompaniază emoția; reglarea comportamentală se referă la abilitatea de a controla comportamentul declanșat de o emoție. Copiii întâmpină o serie de obstacole atunci când învață să-și regleze emoțiile și comportamentul:

- să tolereze frustrarea;
- să facă față fricii;
- să se apere;
- să tolereze să stea singuri;
- să negocieze prietenia etc.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Obiective

- Să învețe modalități eficiente de a face față emoțiilor

Activitatea « De ce mă simt așa ? »

Materiale: Fișe de lucru.

Procedură Elevii sunt împărțiți în echipe de câte patru și fiecare echipă primește câte o fișă cu situații. Ca și echipă, copiii citesc situațiile și discută între ei despre modul în care s-ar simți și apoi selectează una din cele patru modalități pentru a face față situației (sau vin cu o idee proprie)

Fișă de lucru

De ce mă simt așa?

1. Părinții tăi țipă și se ceartă din nou.

Tu te simți..... și tu.....

- Stai în camera ta și încerci să te concentrezi la altceva
- Intervii între ei și îi implori să nu se mai certe
- Îți spui că e problema lor
- Soluția ta.....

2. Familia ta nu are mulți bani iar tu ai distribuit ziare ca să poți să îți cumperi o bicicletă. Pentru că esti nerăbdător să ți-o cumperi iei banii la școală astfel încât să o poți cumpăra imediat ce termini orele. Când te uiți în bancă la sfârșitul orelor, banii au dispărut.

Te simți..... și tu.....

- O rogi pe dirigintă să întrebe în clasă cine ți-a luat banii
- Te prefaci că nu e mare lucru ce s-a întâmplat
- O abordezi pe persoana care consideri că i-a luat
- Soluția ta.....

3. Tatăl tău a rămas fără serviciu și nu aveți suficienți bani pentru a vă cumpăra haine noi. Mama ta a luat niște haine de la un magazin de mâna a doua și câțiva colegi de școală te-au necăjit legându-se de felul în care arăți.

Te simți.....tu.....

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

- Încerci să îi ignori
- Te legi de modul în care arată ei
- Îți spui că arăți bine, indiferent de ce ar spune ei.
- Soluția ta.....

4. Mergi pe holul școlii și un elev dintr-un grup de colegi de la clasa vecină strigă la tine "aragaz cu patru ochi". Toți elevii din grup râd de tine și strigă în cor aragaz cu patru ochi.

Te simți..... tu.....

- Îi ignori și continui drumul
- Le spui că sunt fraieri
- Mergi și îl lovești pe colegul care a strigat primul
- Plângi
- Răspunzi cu umor
- Soluția ta.....

5. Mergi în pauză și te pregătești să mănânci pachetul. Un coleg mai puternic vine și îți smulge din mână și îl aruncă la coș.

Te simți..... tu.....

- Începi să plângi
- Îl lovești
- Mergi să soliciți ajutorul unui adult
- Soliciți ajutorul unui coleg mai mare care te cunoaște pentru a-l învăța minte pe colegul care îți-a făcut asta
- Soluția ta.....

6. Ești pe holul școlii. Un coleg dintr-o clasă mai mare vine direct spre tine și te apucă de piept. El îți spune că jacheta ta este de mărimea fratelui lui și o vrea. Cu cealaltă mână apucă jacheta și o trage de pe tine. Când pleacă te amenință că ești pierdut dacă spui la cineva despre acest incident.

Te simți..... tu.....

- Începi să plângi
- Mergi în clasă și nu spui nimănui o vorbă despre cele întâmplate
- Soliciți ajutorul unui adult
- Refuzi să mai mergi la școală a doua zi
- Soluția ta.....

Întrebări de conținut

- Ce emoții ați identificat?
- Au existat situații în care ați fi putut avea mai mult de o singură emoție? Oferiți câteva exemple.
- A fost dificil să vă gândiți la modul în care ați face față acestor emoții? Au fost situații mai dificile decât altele? Oferiți câteva exemple.

Întrebări de personalizare

- Ați avut voi sau alte persoane pe care le cunoașteți unele dintre experiențele acestea? Oferiți copiilor posibilitatea să povestească.
- Ați experimentat vreodată emoții similare cu cele identificate în aceste situații?
- Cum faceți față, voi sau cineva cunoscut, situațiilor de la școală în care vă simțiți furioși, înfricoșați sau rușinați?
- Credeți că dacă v-ați schimba gândurile, acest lucru v-ar ajuta și în modul în care vă simțiți?

Lecția 6

Activitate de Follow Up

Se citește elevilor o poveste în care se ilustrează modalitățile pozitive de a face față la situații nefavorabile. Un bun exemplu este povestea Veverițele Mașa, Dașa și cu Sașa (Virginia Waters, RTS 2003)

Veverițele Mașa, Dașa și Sașa.

Veverițele Mașa, Dașa și Sașa trăiau odinioară în Marile Păduri, împărțind o locuință într-un copac bătrân și trainic. În fiecare toamnă, cozile lor deveneau tot mai stufoase și blănițele lor tot mai dese: atunci știau că a sosit momentul să pornească țopăind prin Marile Păduri, în căutare de alune pe care să le mănânce în timpul iernii celei grele. Cum nu era destul loc în căsuța lor ca să încapă toate proviziile pe care le adunau, ascundeau mare

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

parte din alune într-o scorbură de copac de pe partea cealaltă a pajiștii. Scorbura părea pustie și nelocuită, așa că era un depozit excelent pentru proviziile adunate.

Într-o zi friguroasă de iarnă, Mașa, Dașa și Sașa se treziră flămânde, cu lumina soarelui palidă ca o lămâie pătrunzând în cămăruța lor. Se dezmeticiră bine, căscară și se strecurară din căminul lor cald, în frigul necruțător al dimineții.

„Mi-e atât de foame, încât cred că aș fi în stare să mănânc un copac întreg plin de alune”, spune Mașa plescăind demonstrativ.

„Mi-e atât de foame, încât aș mânca un cal”, spune și Dașa țopăind de ici colo.

„Nu vorbi prostii: veverițele nu ar mânca niciodată un cal-doar suntem vegetariene”, spune imediat Sașa. „Și mai ales, nu vom mânca nimic dacă tot stăm aici gândindu-ne la ce am putea mânca”, continuă ea. „Hai să ne mișcăm!”

Acestea fiind spuse, Mașa, Dașa și Sașa porniră de-a lungul pajiștii înzăpezite înspre copacul lor cu hrană. Ajungând ele cam la jumătatea drumului, se opriră îngrozite de o prveliște teribilă: niciodată nu le mai fusese dat să vadă așa ceva - atât de uriaș, de groaznic, de amenințător... Își dădură seama că drumul le era blocat de cel mai mare perete de zăpadă pe care l-au vazut vreodată: părea că ajunge până-n cer, fără început și cu siguranță fără capăt. Problema cea mai mare era firește, că cealaltă parte a zidului le părea de neatins.

Și ce credeți că au făcut ele atunci? Ce vă trece prin minte că ar fi putut face ele? O să vă dau un indiciu: au avut fiecare o *reacție* diferită și prin urmare, fiecare a *făcut* altceva.

Mașa era deja furioasă. Se gândea: Nu suport să văd zidul ăsta de zăpadă în fața ochilor! NU ar trebui să se afle aici, nici n-a fost aici înainte. Nu suport să nu obțin ceea ce doresc. **TREBUIE** să ajung la alunele acelea! Le merit și ar trebui să le am. Oricine a pus zidul ăsta aici în calea mea ar trebui să fie distrus. La ce se va mai ajunge aici pe pajiștea noastră dacă fiecare face după cum îl taie capul? Nu e drept ca zidul ăsta să fi apărut aici!” În timp ce Mașa gândea astfel, se tot învărtea în cerc până ce ameți, apoi începu să lovească peretele cu lăbuțele și cu capul, provocându-și ditamai durerea de cap.

Dașa se deprimă, gândind: „Este groaznic și oribil că peretele ăsta a apărut aici. Este cea mai groaznică treabă care mi s-ar fi putut întâmpla! N-o să mai ajung niciodată la alunele acelea. Adică ...ce spun eu, probabil că nu voi mai ajunge vreodată să mănânc. Peretele va rămâne aici pentru totdeauna, eu voi muri de foame și totul e din vina mea. Ce prostie din partea mea să ascund alunele

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

de partea cealaltă a pajiștii! Ar fi trebuit să-mi dau seama că așa ceva urma să se întâmple!” Dașa era așa de supărată pe ea însăși, încât se așeză în zăpadă în fața peretelui, plângând și smiorcăindu-se: „Nu-s bună de nimic! Chiar că nu-s bună de nimic!”

Sașa începu să-și spună: „Hmmm, un perete, cât de ciudat! Mi-ar plăcea să nu fie aici, pentru că mi-e foame și aș vrea să mănânc niște alune, dar la urma-urmei e deja aici și nu văd de ce nu ar trebui să fie aici doar pentru că mie nu-mi place. E ghinion și nu-mi convine să am peretele ăsta între mine și alune, dar bosumflându-mă din cauza asta nu îl voi face să dispară și cred că treburile ar putea sta și mai prost, de fapt.”

Astfel Sașa decise să accepte că există peretele mai degrabă decât să se încapățâneze în dorința ei ca acesta să dispară, așa cum făcuse Mașa sau să facă din prezența lui o catastrofă așa cum reacționase Dașa. Ca urmare, ea nici nu s-a ales cu o durere de cap ca Mașa, de la lovitura dată în zid, nici cu degerături ca Dașa, din cauza șezutului în zăpadă. Era singura în stare să se gândească la ceea ce ar fi făcut în situația dată. Câte soluții ai putea să găsești pentru această problemă?

1. Să aștepti până ce soarele va topi zăpada.
2. Să sapi o groapă pe sub perete.
3. Să sapi o gaură prin perete.
4. Să te cațeri de cealaltă parte a peretelui.
5. Să încerci să ocolești peretele.
6. Să cauți alune altundeva.
7. Să te întorci acasă să verifici dacă nu am mai rămas ceva resturi de mâncare pe acolo.
8. Să te muți în regiuni mai însorite, fără zăpadă.
9. Să faci un foc pentru a topi peretele de zăpadă.
10. Să începi să mănânci zăpada.
11. Să adormi la loc, ca să vezi dacă nu cumva totul e doar un vis.
12. Să chemi alte veverițe ca să te ajute să sapi o gaură în perete.

Atunci Sașa le vorbi Mașei și Dașei: „Continuând în felul acesta, nu faceți decât să înrăutățiți situația! Nu vedeți că furia sau supărarea vă împiedică să găsiți o soluție la problemă?! Terminați și ajutați la săpat!”

Așadar, Mașa nu a mai lovit peretele și Dașa s-a oprit din plâns și cu toate au început să sape în zidul de zăpadă. În timp ce săpau, chițcăiau un cântec de lucru de-al veverițelor și aproape că

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Începea să le facă plăcere munca aceasta. Mașa uită de furia ei, Dașa uită de supărare și Sașa rămase cu mintea trează și gata de a găsi soluția cea mai potrivită. Nu peste mult timp, erau deja de cealaltă parte a peretelui, îmbulzindu-se spre copacul unde ascuseseră alunele.

„Poate totuși nu vom muri de foame astăzi”, spuse Dașa.

„Da, dar sper să învățați o lecție din întâmplarea asta”, zise la rândul ei Sașa. *„Pentru veverițe furioase sau care se supără, nici alunele nu se scutură! Așa că dacă vreți mâncare, stați calme și raționale!”*

Discuții

Discutați modul de reacție a celor trei veverițe față de aceeași situație

Ce au gândit?

Cum s-au simțit?

Ce au făcut?

Aspecte de accentuat în discuțiile cu elevii:

- **Modul în care noi ne comportăm depinde de ceea ce gândim și simțim în legătură cu acea situație.**
- **Într-un anumit context gândesc, simt și am o reacție.**

Strategiile de autoreglare emoțională sunt:

- **raționalizarea** și implică oferirea de argumente raționale pentru anularea emoțiilor
- **insistarea și scoaterea în evidență a altor aspecte** decât cele care declanșează emoții negative.
- **angajarea în activități activități plăcute**
- **distanțarea de situația** în care apare emoția negativă
- **găsirea de soluții la problemele** cu care se confruntă o persoană și care îi provoacă emoții negative, precum și aplicarea soluției optime.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Modulul II - Rezolvarea problemelor sociale

Scop: dezvoltarea abilității de identificare și modalități alternative de interpretare a situațiilor sociale.

Orice situație în care noi ne aflăm este prelucrată la nivel mental. Asta înseamnă că comportamentele noastre pe care le manifestăm sunt ghidate de un anumit mod de interpretare a situației și o serie de scopuri pe care ni le propunem. Cheia interacțiunii sociale pozitive constă în abilitatea noastră de a identifica acurat intenția comportamentului celorlalte persoane, de a face lucruri în care să ținem cont și de nevoile celorlalți, de a identifica cât mai soluții de alternative de explicare a comportamentelor celorlalți

Lecția 1

Obiective

- Să identifice cât mai multe modalități de interpretare a unui comportament sau o situație

Activitatea „Alternative”

Se oferă elevilor mai multe situații neutre și se solicită să noteze pentru fiecare comportament explicația care le vine în minte. Ulterior pentru fiecare comportament se vor identifica mai multe explicații alternative. Activitatea se poate desfășura în perechi sau individual iar discuțiile au loc cu toată clasa.

Situații

- 1. Trec pe lângă un grup de colegi de școală. Când ajung în dreptul lor, ei izbucnesc în râs.**

Ce gândesc.....

- 2. O întreb pe colega mea ce am avut de pregătit pentru ora care urmează. Ea scrie în caiet și îmi răspunde pe un ton ridicat.**

Ce gândesc.....

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

3. Merg în pauză iar pe hol observ de la distanță un coleg mai mare care vine spre mine și mă privește.

Ce gândesc.....

4. Îi dau bună dimineața colegului meu de bancă iar acesta nu îmi răspunde.

Ce gândesc.....

5. Merg pe stradă și observ o persoană care se îndreaptă direct spre mine.

Ce gândesc.....

6. Invit prietenul/a în oraș iar ea îmi spune că nu poate deoarece are alt program

Ce gândesc.....

Fiecare elev completează pentru fiecare comportament din situațiile de mai sus explicațiile inițiale, după care identifică la fiecare situație/comportament cât mai multe modalități alternative de interpretare.

explicația inițială a unui comportament	alte explicații alternative ale aceluiași comportament
1.	
2.	
3	
4	
5	

Exemplu de învățare

Comportamentul celuilalt	Explicația inițială	Alte explicații posibile
nu răspunde la	nu vrea să	- nu aude telefonul

tefelon când știe că îl voi suna	vorbească cu mine	- nu poate răspunde - nu este lângă telefon - și-a uitat telefonul undeva

Temă de casă

Să facă o listă cu 10 comportamente care îi deranjează la ceilalți (colegi, frați părinți etc) și să noteze în dreptul fiecărui comportament cum îl interpretează.

Aspecte de accentuat în discuțiile cu elevii:

- Realitatea din mintea noastră este o realitate limitată
- Este bine să ne exprimăm opiniile sau punctele de vedere ca propriile gânduri și emoții, nu ca adevăruri absolute
- Adesea un comportament poate fi abordat din mai multe puncte de vedere
- Ne gestionăm mai ușor emoțiile dacă reușim să găsim interpretări alternative la acțiunile sau reacțiile colegilor, care ne deranjează.

Lecția 2

Discutarea temei de casă : fiecare elev prezintă lista de comportamente iar la explicațiile inițiale este ajutat de colegi să identifice cât mai multe explicații alternative.

Modulul III- Interacțiunea socială

Abilitățile de interacțiune socială au importante consecințe pe termen scurt și lung:

- relații interpersonale adecvate acasă și în alte medii care presupun astfel de interacțiuni
- prieteni mai mulți
- note mai bune
- relații sănătoase
- Încredere în sine
- Sănătatea emoțională

Copiii cu abilități sociale slab dezvoltate (*ex. copiii care se comportă agresiv – fizic sau verbal, copiii care au dificultăți în a se integra într-un grup de persoane noi*) au o probabilitate mai mare de a fi respinși de ceilalți și de a dezvolta probleme de comportament; astfel, copiii care sunt izolați de grup au un risc crescut pentru abandon școlar, delincvență juvenilă, probleme emoționale - anxietate, depresie (McClelland și Morrison, 2003; Morrison și Holmes, 2000).

Competențe sociale	Exemple de comportament
Inițierea și menținerea unei relații	√ Să inițieze și să mențină o interacțiune cu un alt copil
	√ Să asculte activ
	√ Să împartă obiecte și să împărtășească experiențe
	√ Să ofere și să primească complimente
	√ Să rezolve în mod eficient conflictele apărute
Integrarea în grup	√ Să respecte regulile aferente unei situații sociale
	√ Să coopereze cu ceilalți în rezolvarea unei sarcini
	√ Să ofere și să ceară ajutorul atunci când are nevoie

Lecția 1

Scop: dezvoltarea abilităților de interacțiune socială pozitivă și stabilire de relații

Obiective

- Să inițieze și să mențină o interacțiune cu un alt copil

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

- Să asculte activ
- Să împartă obiecte și să împărtășească experiențe

Jocul „Ghidul Prieteniei”

Scopul –operaționalizarea conceptului de prietenie

Desfășurare

Elevii sunt rugați să conceapă în grupuri de câte 4-5 persoane un ghid al prieteniei. Se poate porni de la o poveste imaginară în care ei ar trebui să ajute astfel o preadolescentă sau un preadolescent extraterestru care sunt începători în inițierea și menținerea relațiilor de prietenie pe pământ să înțeleagă cum se comportă oamenii când sunt prieteni unii cu ceilalți. Pentru elevii cu talent la desen acest ghid poate fi făcut prin intermediul benzilor desenate.

Puncte de discuție:

- Ce înseamnă să fii prieten cu cineva?
- Cum inițiem o relație de prietenie?
- Cum ne alegem prietenii?
- Ce comportamente trebuie să avem pentru a menține o relație de prietenie?
- Cum solicităm ajutorul unui prieten atunci când avem nevoie?
- Ce așteptări avem de la un prieten?
- Ce credeți că așteaptă un prieten de la noi?

Lecția 2

Scopul: să coopereze cu ceilalți în rezolvarea unei sarcini

Obiective:

- să identifice comportamentele de cooperare
- să practice comportamentele de cooperare.

Jocul „Împreună”

Material:

Trei mingi de ping-pong și o găleată mică sau un recipient din plastic pentru fiecare echipă formată din 5-6 elevi.

O lingură pentru fiecare membru al echipei

O bandă adezivă lungă de la un capăt la celălalt al clasei.

Procedură

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

- Stabiliți echipe de câte 5-6 membri și distribuiți câte trei mingi de ping-pong și o găleată mică sau un recipient din plastic la fiecare echipă. Dați fiecărui membru al echipei câte o lingură.
- Instruiți fiecare echipă privitor la sarcina lor. Ei trebuie să ducă cele trei mingi de la un capăt al clasei la altul (câte o minge pe rând). Mingile se găsesc inițial într-o găleată la un capăt al clasei. Pentru ca mingea să ajungă în lingură este nevoie ca fiecare jucător să își pună o mână la spate și să paseze mingea pe lingura următorului jucător din echipă. Dacă mingea e scăpată, jucătorii trebuie să folosească doar lingurile (cu o singură mână) pentru a o ridica. Membrii echipei vor continua să dea mai departe mingea până ajunge la ultimul membru al echipei, care se lasă pe genunchi și apoi aruncă mingea în găleată.
- Activitatea se continuă apoi discutând pe marginea întrebărilor de conținut

Discuții

Întrebări de conținut

- Cum ați cooperat împreună pentru a muta mingile în găleți?
- Au existat exemple de comportamente de necooperare? Dacă da, cum credeți că a afectat acest lucru modul de îndeplinire a sarcinii?
- Care sunt alte exemple de cooperare pe care nu le-ați folosit în această activitate dar care v-ar fi fi de folos în viitoarele activități?

Întrebări de personalizare

- Ce comportamente de cooperare folosiți mai des?
- Vă place să lucrați sau să vă jucați cu persoane care nu cooperează?

Lecția 3

Scopul: dezvoltarea abilității de rezolvare eficientă a conflictelor

Obiective:

- Să învețe să exerseze modalități prosociale de rezolvare a conflictelor

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

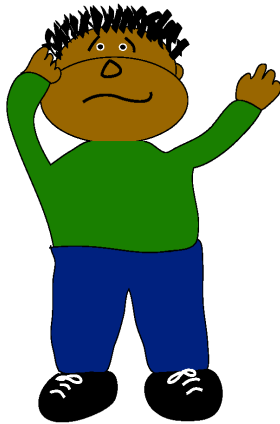
Fișă de lucru

Cum să ne rezolvăm conflictele

Pasul 1: CARE ESTE PROBLEMA? GÂNDESC LA

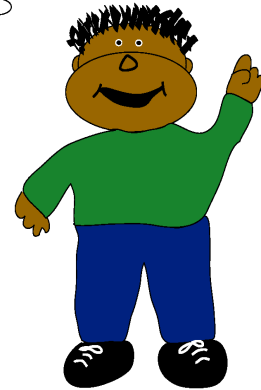
SOLUȚII

What is my problem?

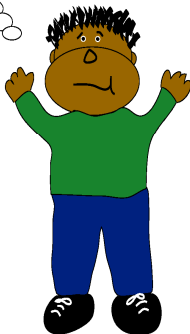
Step 1

Think, think, think of some solutions.

Pasul 3: CE SE VA ÎNTÂMPLA?

What would happen?

Step 3

Give it a try!

Step 4

Am reușit!!!!

**Procedez corect?
Este drept ceea ce fac?
Cum se va simți celălalt ?**

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Procedură

Prezentați elevilor tehnica **ABCDE** de rezolvare a conflictelor. Elevii se împart în grupuri de câte 3. Fiecare grup de 3 elevi are sarcina de a scrie împreună câte un scenariu de rezolvare de conflicte (unele grupuri primesc sarcina de a scrie un scenariu pozitiv în care se folosește metoda ABCDE altele primesc sarcina de a scrie un scenariu ineficient în care folosesc alte metode inadecvate de soluționare cum ar fi cele agresive).

La final scenariile se joacă în fața grupului mare. Fiecare grup pune în scenă scenariul pe care l-a scris. La final se listează soluțiile adecvate care au condus la soluționarea prosocială a conflictului și soluțiile inadecvate.

Împreună cu clasa se evaluează eficiența celor două tipuri de soluții și consecințele pe termen lung și scurt.

Tehnica ABCDE este un instrument cognitiv care ne oferă cinci pași de rezolvare eficientă a problemelor.

- A-** Abordarea problemei (Întrebă care este problema)
- B-** Brainstorming cu soluții posibile
- C-** Considerarea consecințelor emoționale
- D-** Decizia asupra unei opțiuni de testat
- E-** Evaluarea eficienței soluției

A – abordarea problemei

Înainte ca elevii să identifice alte modalități de a face față unei situații conflictuale, ei au nevoie să fie capabili să definească care este problema reală cu care se confruntă. Astfel că primul pas este de a încuraja elevul să definească problema cu care se confruntă:

- Permiteți fiecărui elev să-și exprime propriul punct de vedere asupra situației conflictuale
- Ascultați fără să judecați
- Repetați ceea ce fiecare copil spune sau parafrazați descrierea făcută de el” Din câte înțeleg, tu spui că.....”pentru a verifica dacă ceea ce ați înțeles este la fel cu ceea ce a transmis fiecare elev implicat în conflict.
- Evitați să vă poziționați de o parte sau de alta.

B - Utilizați metoda brainstormingului pentru a identifica modalități alternative de rezolvare a problemei.

- Încurajați fiecare copil să se gândească la modalități alternative de a rezolva problema.
- Oferiți răspunsuri neutre, încurajând toate răspunsurile copiilor fără a lua în calcul cât sunt de potrivite sau

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

nepotrivite. Scopul nostru în această fază este de a facilita gândirea la alternative.

- Oferiți timp copiilor pentru a-și enunța propriile idei.

C - Luați în considerare toate emoțiile pe care le trăiesc elevii implicați în conflict și consecințele emoționale posibile pe care le implică fiecare opțiune.

- Ajutați elevii să spună cum se simt
- Reflectați emoțiile descrise și într-un caz și în altul
- Ajutați elevii să identifice emoțiile celorlalți elevi implicați în conflict.

D- Decideți care este alternativa de rezolvare a problemei

- Întrebați fiecare elev care crede că este cea mai bună alegere
- Ajutați elevii să se gândească la cele mai realiste consecințe ale alegerilor făcute
- Ajutați elevii să identifice consecințele emoționale din perspectiva fiecărei persoane implicate pentru fiecare soluție.
- Conținuțați să facilitați procesul de luare a deciziilor până ce ambii elevi vor fi de acord să încerce o anumită soluție particulară.

E - Evaluați eficacitatea soluției încercate

- Solicitați elevilor să implementeze soluția agreată de comun acord
- Întrebați elevii dacă soluția funcționează.

Se prezintă copiilor următoarele situații și se solicită să se dezvolte scenarii pozitive de soluționare a problemelor

1. Colegul care stă în banca din spate mă împinge cu pixul în spate să-l ajut la testul de limba română. Simt că îmi este foarte dificil să mă mai concentrez la ceea ce am de făcut.
2. Ies în pauză și colegul meu de bancă îmi smulge pachetul de mâncare din mână.
3. Colegul din fața mea vine la banca mea, îmi ia caietul de pe bancă și îl trânteste pe jos. Îl ridic, îl pun pe bancă și el îl trânteste din nou.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

4. Colegul de bancă mă strigă „aragaz cu patru ochi”. Ceilalți copii râd și se uită spre mine.
5. Doi colegi se joacă pe terenul de sport cu mingea de baschet. Merg spre ei și le iau mingea să dau la coș. Unul dintre ei mă înjură și strigă la mine să las mingea jos.
6. Un coleg umblă fără să ceară voie în geanta unui alt coleg. Acesta din urmă află de la alți colegi și merge și îi trage un pumn. Diriginta intră în clasă și vede cei doi băieți care se bat.

Modulul IV - Controlul furiei

Lecția 1

Recunoașterea furiei

Obiective:

- identificarea reacțiilor corespunzătoare emoției de furie;
- învățarea completării unui instrument de monitorizare a emoțiilor „Jurnalul furiei”.

Procedură

Inițiați o discuție despre faptul că ceea ce simțim în interior și ceea ce exprimăm în exterior ne poate oferi indicii despre starea noastră emoțională. Dacă elevul poate descoperi semnele furiei și faptul că poate face ceva necugetat, atunci el își poate modifica atitudinea și poate avea o reacție mai adecvată într-o anumită situație.

- a. Inițiați o discuție pe marginea unor imagini sau desene care exprimă diverse emoții și întrebați elevii care sunt emoțiile corespunzătoare fiecărei reprezentări.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

- b. Recunoașteți împreună cu ei care sunt principalele senzații fizice care apar atunci când oamenii sunt furioși. Abordați răspunsurile fiziologice comune, durerea de cap, de stomac, bătaia rapidă a inimii, respirația rapidă, înroșirea feței, senzația fierbinte în ceafă, tremuratul.
- c. Învățați elevii să recunoască semnele furiei după comportament: ridicarea vocii, gestică amplă, mișcarea rapidă a capului. Sugerați-le faptul că în aceste momente persoanele se pot controla și mai ales pot decide asupra modului de reacție. Putem țipa, lovi, putem să facem ceva rău sau putem reacționa mai adecvat.

Întrebări și discuții

1. Ați reacționat vreodată violent față de o situație care v-a înfuriat?
2. Care au fost reacțiile voastre?
3. Care au fost reacțiile celor din jur?
4. Ce sentiment ați avut?
5. Ați considerat că puteați reacționa altfel? Cum?

Jurnalul furiei

Învățați elevii să completeze un jurnal al furiei. Acest jurnal trebuie completat zilnic, pe tot parcursul a două săptămâni. Aceasta le va furniza informații privind:

- a. lucrurile care pot declanșa emoțiile de furie
- b. modalități de răspuns față de situații conflictuale.

Notițele vor fi adunate și discutate în grup după cele două săptămâni. La sfârșitul primei săptămâni va trebui să analizați jurnalele elevilor împreună cu ei. Nu uitați că este dificil pentru oricine să recunoască că a fost furios. Cu toate acestea este important fiecare moment notat în jurnal, care poate sugera furia sau un sentiment negativ și care poate fi analizat. Aceste jurnale pot fi completate mai multe săptămâni, important este să găsiți săptămânal un moment în care să analizați împreună cu ei notițele și observațiile în jurnal.

Jurnalul furiei și al sentimentelor negative

Pentru fiecare secțiune marcați informația care descrie cel mai bine locul în care vă aflați, ceea ce vă înfurie, cum faceți față și dacă considerați că ați reacționat potrivit.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

Când?
 Data _____
 Dimineața _____ La prânz _____
 Seara _____
 În centru _____ La școală _____ La sport _____ Pe stradă _____
 Între prieteni _____
 Cineva a spus ceva răutăcios _____ Cineva a făcut ceva nepotrivit _____
 Eu am făcut ceva nepotrivit _____ Cineva m-a agresat fizic _____
 Cineva s-a purtat nedrept cu mine _____ Nu m-am comportat potrivit _____
 Unde?
 Ce s-a întâmplat?

Cum am reacționat?
 Am țipat _____ Am înjurat _____ Am lovit _____
 Am plecat în grabă _____ M-am certat cu persoana _____
 Am aruncat cu ceva _____ Am plecat și am vorbit cu cineva despre furia mea _____
 Mai târziu m-am răzbunat _____
 Comentarii

Lecția 2

Cum să facem față situațiilor dificile prin relaxare

Exercițiile de relaxare pot să ajute o persoană pentru a face față situațiilor dificile. Aceste tehnici pot fi folosite cu cei care au realmente probleme în a-și controla furia, dar nu îi afectează major pe cei din jur

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OBIECTIVE

- realizarea unei liste cu 5 activități pe care elevii le preferă pentru relaxare
- învățarea tehnicii de respirație profundă

RESURSE NECESARE

Informații despre respirația profundă; planșa pe care să scrieți; markere.

Întrebații elevii:

- a. Ce este relaxarea?
- b. Cum vă relaxați când sunteți supărați?
- c. Care este metoda preferată?
- d. Credeți că dacă v-ați fi calmat într-o anumită situație ar fi fost mai bine?
- e. De ce?

- Insistați asupra faptului că este important să învețe să se calmeze înainte de a răspunde unei provocări. Dacă o persoană nu este calmă când cineva o supără atunci șansele de a face față situației, folosindu-se de aptitudini personale, scad foarte mult.
- Insistați asupra faptului că una dintre metodele utile de a răspunde furiei este relaxarea. Cereți fiecărui elev să realizeze o listă cu principalele 5 activități care îl relaxează. Pentru elevii cu deficiențe, care nu citesc, realizați câteva desene reprezentative.

Exercițiul 1-Tehnica relaxării prin respirația profundă

Încercați să vă asigurați că vă aflați într-o încăpăre liniștită. Amintiți elevilor că nu vor găsi întotdeauna bucuria și „luxul”, unui spațiu liniștit, însă că dacă vor exersa tehnica, acest lucru nu îi va mai incomoda.

Amuzați-vă împreună vorbind cu elevii despre situațiile în care vor trebui să se scuze în fața profesorului, instructorului, altor persoane pe care totuși nu vor să le jignească și să găsească un loc în care să exerseze tehnica. Nu poți pleca pur și simplu din fața profesorului astfel încât spre exemplu poate fi folosită scuza „îmi cer scuze, însă va trebui să mă duc la toaletă!”

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Mulți consideră că prin tehnica relaxării se realizează o conectare profundă între minte și corp. Teoriile emoțiilor propun o interacțiune strânsă între starea emoțională și confortul sau disconfortul fiziologic. Când o persoană se înfurie, schimbările corporale conduc la o creștere a ritmului cardiac, a ritmului respirator, a tensiunii musculare, transpirație. În aceste condiții relaxarea conduce la conștientizare, perceperea tensiunii musculare, creșterea abilității de a controla tensiunea, controlul activității autonome (respirație, bătăile inimii, circulația sângelui etc.), precum și a abilității de a controla activitatea cognitivă. Creșterea abilității de a dezvolta aceste deprinderi se reflectă în scăderea tensiunii musculare, a irascibilității, a emoțiilor negative, a anxietății, îngrijorării. Respirația profundă este o tehnică alături de alte tehnici mai complicate utilizate de profesioniști bine antrenați.

1. Ideal ar fi ca elevii să se afle într-o sală confortabilă, liniștită. Nu este posibil întotdeauna la școală acest lucru. Nu-i nimic, spuneți elevilor că în aceste condiții ar fi bine să găsească totuși un loc ceva mai liniștit, astfel încât această tehnică să poată fi exersată zilnic pentru reducerea stresului.
2. Așezați-vă confortabil pe un scaun, într-o poziție confortabilă, cu mâinile și picioarele încrucișate. Spre exemplu, mâinile pot fi așezate pe abdomen.
3. Inspirați aer în piept numărând până la 4, adânc, umplând stomacul cu aer. Atenție, trăgând aer în piept, stomacul este cel care își va mări volumul, încercați deci să umflați stomacul o dată cu respirația, până când aveți impresia că aveți o minge în abdomen.
Nu umflați toracele, plămânii, ci abdomenul.
4. Expirați aerul încet numărând până la șase.
5. Realizați această respirație de 10 ori până când simțiți că vă relaxați. Pentru îndepărtarea tensiunii încercați acest exercițiu zilnic, timp de 10-15 minute.

Lecția 3

Gestionarea furiei

Obiective:

- Identificarea pașilor implicați în procesul de gestionare a furiei

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

PAȘI PENTRU A CONTROLA FURIA

Încercați să oferiți fiecărui elev această listă pe care să o analizeze și să o comenteze împreună. Îi va ajuta ca din când în când să revadă aceste comentarii și să-și reevalueze atitudinea.

- **Declanșator:** Orice îți face ceva având drept consecință nașterea sentimentului de furie.
- **Interpretare:** Procesul de gândire asupra a ceea ce ți s-a întâmplat și decizie asupra a ceea ce înseamnă.
- **Reacție emoțională (Furie):** Un răspuns la un eveniment care îți influențează starea de spirit.
- **Decizie:** A face o alegere, bazată pe interpretarea ta, despre ce acțiune vei întreprinde.
- **Comportament:** Punerea în practică a deciziei pe care ai luat-o.
- **Consecința:** Rezultatele directe ale comportamentului tău.

PAȘII FURIEI

Joc de rol cu elevii. Prezentați elevilor un scenariu pe care îl aveți sau lăsați-i să își dezvolte propriul scenariu (Cât mai simplu, nu le spuneți copiilor ce să facă. Dați-le un conflict, două personaje, iar apoi lăsați-i să improvizeze). Formați diade sau grupe de trei elevi, rugându-i să interpreteze un joc de rol pentru un exemplu pozitiv, folosind abilitățile de control a furiei.

Discuție:

După ce participanții au realizat jocurile de rol, selectați unul din scenariile prezentate pentru discuția în grupul reunit.

Întrebări pentru discuție:

- Cum a mers?
- De ce a ieșit așa?
- Ce abilități ați folosit?

Model pentru scenariu:

1. **Declanșator:** *Acum două zile te chinuiau niște probleme personale pe care simțeai că nu le poți discuta cu nimeni de frica că alții le-ar putea afla. Cel mai bun prieten al tău te-a convins să vorbești despre asta și a promis că va ține secretul. Tocmai ai auzit din întâmplare două persoane care discutau despre problema ta.*
2. **Interpretarea:** *Începi să te întrebi cum au aflat și cine le-a spus. Pe măsură ce te gândești la asta realizezi că singura persoană căreia i-ai spus este cel mai bun prieten al tău.*

3. Reacția emoțională: *Te cuprinde un sentiment care te scârbește pe măsură ce realizezi că prietenul tău cel mai bun le-a spus. Te simți trădat de cel mai bun prieten. Pe măsură ce te gândești la ceea ce se va întâmpla cu reputația ta, acum că secretul este cunoscut, devii din ce în ce mai furios.*

4. Decizia: *În febra momentului decizi că trebuie să faci ceva chiar acum în legătură cu asta. Ești atât de furios încât decizi să te duci să îl bați măr pe prietenul tău.*

5. Comportamentul: *Îl vezi pe prietenul tău în clasă. Alergi spre el și îl trănțești cu putere de un dulap. Apoi îi dai o palma și începe bătaia.*

6. Consecința: *Tu și prietenul tău sunteți suspendați din școala pentru că v-ați bătut și cel mai bun prieten al tău devine dușmanul tău.*

Discutați exemplul de mai sus cu grupul și accentuați următoarele aspecte:

- **Interpretarea** este un proces automat și activ care se bazează pe un număr de factori incluzând experiențele trecute, circumstanțele de moment și starea de spirit. (Când mingea l-a lovit pe copil, el a început automat să se gândească la semnificația acestui fapt. Copilul putea să interpreteze evenimentul în 2 moduri: (1) a fost un accident sau (2) a fost aruncată intenționat.)
- Interpretarea elevului va determina reacția sa emoțională (de ex. furie, indiferență, frică, etc)
- Raspunsul elevului în plan comportamental la furia sa este produsul unei **decizii**. Aceasta decizie apare adesea atât de rapid încât cei în cauză nu sunt conștienți că ei iau o decizie. Oricum, este important ca elevii să recunoască faptul că ei iau o decizie în modul în care vor răspunde la furie.
- **Comportamentul** elevului produce consecințe atât pe termen scurt cât și pe termen lung. Multe dintre aceste consecințe sunt evidente (de ex: sancțiune disciplinară sau obținerea a ceea ce vrea) sau mai puțin evidente (de ex: rejectarea din grupul de colegi, relații proaste între elevi și profesori etc.). Este important ca elevii să fie conștienți de **consecințele** comportamentelor lor.

Discuții privind abilitățile de gestionare a furiei

Exemplu: *Aici sunt o serie de exemple de lucruri pe care le poți face pentru a te ajuta să-ți gestionezi furia. Desi poți utiliza toate aceste abilități în orice moment când te simți furios, ele lucrează cel mai bine atunci când le folosești la pasul potrivit descris în modelul furiei. În primul rând vom descrie fiecare abilitate și*

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

momentul la care este cel mai bine de folosit, apoi vom aplica aceste deprinderi pe un exemplu.

- **Numărătoarea inversă de la 10 la 1.** Metoda poate fi aplicată în gând sau cu voce scăzută. Este mult mai eficientă dacă se folosește în primele momente când elevul observă că se enervează (**stadiul reacției emoționale**). Această metodă oferă elevului timp pentru a se gândi asupra situației.
- **Declarații DACĂ-ATUNCI** presupune ca elevul să își imagineze ce s-ar întâmpla dacă ar face ceva. Poate fi utilă când decizi ce să faci pe marginea unei situații sau probleme (**stadiul deciziei**). Aceste afirmații ajută să faci alegeri mai bune ajutându-i pe elevi să înțeleagă consecințele acțiunilor sale.
- **Monologul** înseamnă că îți spui ție însuși lucrurile pe care un bun prieten ți le-ar spune pentru a te calma: “calmează-te”, “la-o ușor” sau “Nu pune la inima”. Este utilă atunci când elevul se află în primele momente în care observă că este furios (**stadiul reacției emoționale**). Scopul său este de a ajuta elevul să se calmeze.
- **Auto-evaluarea** înseamnă că te gândești asupra a ceea ce vrei să obții dintr-o situație și care este cel mai bun mod de a obține. Îți folosește cel mai bine atunci când decizi ce să faci în legătură cu o situație sau cu o problemă (**etapa deciziei**). Scopul ei este de a te ajuta să știi ceea ce vrei să obții dintr-o anumită situație.

Fișa de lucru pe gestionarea furiei

Describe o situație recentă la care ai asistat sau în care ai fost implicat, situație care să se refere la cineva care a devenit furios. Fii sigur că incluzi fiecare pas al modelului furiei în descrierea ta:

—

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Eticheteaza-ti descrierea folosind pasii modelului furiei indicati mai jos.

Plaseaza numarul fiecarui pas in locul adecvat in cadrul descrierii tale.

1. Declanșator
2. Interpretare
3. Reacție emoțională
4. Decizie
5. Comportament
6. Consecința

Folosind abilitățile învățate pentru gestionarea furiei, precizează care dintre ele ar fi putut fi folosite in situația pe care ai descris-o și discută cum ar fi putut fi ele folosite.

Solicitați elevilor să vă dea exemple de situații când s-au înfuriat și care anume a fost lucrul care le-a provocat furia.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRUFondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Solicitați elevilor să vă dea exemple de comportamente agresive care apar ca răspuns la emoția de furie.

JOCURI PENTRU CONTROLUL FURIEI

1. Alegerea furiei

Unii oameni explodează când sunt furioși, în timp ce alții țin în ei și lasă furia să îi macine. Unii fierb iar alții devin reci ca gheața. De la o extremă la alta este important pentru elevi să privească spre ei și să recunoască cum își gestionează furia. Această activitate îi ajută pe elevi să devină conștienți de alegerile pe care le fac.

Obiective

- Identificarea tehnicilor de gestionare eficientă a furiei.

Procedura

Citiți următoarea listă de situații grupului de elevi și solicitați-le să aleagă una din aceste variante care li se potrivește mai bine. Delimitați o parte din sala de clasă pentru fiecare opțiune (într-o parte sau cea cu A, în partea opusă celei cu B).

După ce variantele sunt citite și elevii aleg, solicitați-le să explice de ce au ales alternativa respectivă. Apoi reuniți grupul la loc și treceți la următorul set de opțiuni.

Când ești furios, ești ca un/ o.....

A	B
cutie de COCA COLA bine agitată	o ceașcă de cafea
lac	ocean
ciocan	cui
înotător	jucător de hockey
flaut	trompetă
friptură	hamburger
tigru	pisicuță
lavă	avalanșă

Discuții

- De ce ai ales acest răspuns?
- Crezi că ceilalți oameni din grup au făcut alegeri corecte?
- Crezi că varianta pe care ai ales-o este cea mai bună?

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Modulul V- Recunoașterea și gestionarea comportamentelor agresive

Lecția 1

Ridiculizat și respins

Obiectiv

Să învețe modalități adecvate de a face față ridiculizării și respingerii

Materiale

Povestea Ridiculizat și Respins

Creion și foaie de hârtie pentru activitatea de follow-up.

Procedură

Cereți elevilor să ridice mâna dacă una din situațiile li s-au întâmplat și lor:

- Cineva a râs de modul în care arăți
- Cineva a râs de modul în care umbli, fugi, mergi, dansezi, arunci sau prinzi.
- Cineva ți-a spus că el/ea nu vrea să fie prietenă cu tine niciodată.
- Cineva ți-a spus că nu te place
- Cineva ți-a spus că ești urât/ă și miroși urât.

Discutați cu elevii despre faptul că mulți dintre ei au trăit experiența de a fi respins sau ridiculizat de către alții. Solicitați elevilor să identifice cuvinte care descriu modul în care se simt când trăiesc aceste experiențe.

Cițiți povestea -Ridiculizat și respins sau solicitați copiii să o citească fiecare în gând.

Discutați pe marginea poveștii pe baza întrebărilor de conținut și a celor personalizate.

Ridiculizat și respins

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Maria este elevă în clasa a VII. Ea își servește pachetulul pe holul școlii împreună cu Marta și privesc împreună pe geam la ceilalți elevi care aleargă prin curtea școlii. Ele aproape că terminaseră de mâncat când Carolina a ajuns în dreptul lor.

- Maria de ce stai cu fraiera asta? a întrebat-o Carolina uitându-se la Marta. Nu știi că e o mare mincinoasă și trișează? De ce preferi să stai cu ea când ai prieteni mai buni? Pe lângă asta este și un "Pici" în clasa a V-a. De ce îți pierzi timpul cu copiii?

Maria era șocată că această fetiță, Carolina putea să spună așa ceva. S-a uitat la Marta și a observat că avea lacrimi în ochi. Maria nu știa ce să facă sau ce să spună. Pe Marta nu o știa de prea mult timp, dar ele împreună erau partenerere la clubul de pictură. Maria nu o văzuse pe Marta trișând, și nu avea nici un motiv pentru care să creadă că ea minte. În plus, nu înțelegea de ce Carolina ar spune acele lucruri despre ea.

Cu toate acestea Maria știa cum este să fii în situația Martei. Anul trecut, trecuse și ea printr-o experiență asemănătoare. Maria nu greșise cu nimic, din câte își amintea ea, dar dintr-o dată unul din colegii ei a început să o strige cu diferite nume (să îi pună porecle) și i-a spus că nu are voie să vină să se joace pe terenul de sport după ore. Când Maria i-a spus mamei despre ce s-a întâmplat, mama i-a spus că lucrurile acestea se întâmplă câteodată în clasele V-a, VI-a, VII-a, pentru că copiii nu se gândesc înainte la modul în care se simte o altă persoană dacă i se spun aceste lucruri. În plus, mama i-a explicat Mariei că la această vârstă copiii devin geloși unii pe alții, se tem că cineva poate să fie îndrăgit mai mult de ceilalți colegi sau de profesori, au haine mai frumoase, sunt apreciați mai mult de ceilalți. În consecință, pentru a se simți mai bine acești copii încearcă să rănească pe altcineva, prin a-i respinge și ridiculiza.

Mama Mariei a învățat-o pe Maria că dacă răspunde cu aceeași monedă nu își va rezolva problemele. Faptul că cineva se comporta în acest fel cu ea nu înseamnă că și ea trebuie să facă la fel. **Cel mai potrivit lucru pe care ar putea să-l facă ar fi să se oprească și să se întrebe dacă lucrurile pe care le spune acel coleg despre ea sunt adevărate.** Dacă ceea ce se spune despre ea nu este adevărat atunci cuvintele nu pot să o rănească decât dacă ea lasă să se întâmple acest lucru.

Maria a înțeles ce i-a spus mama ei, dar se simțea în continuare tristă. Ea nu putea să înțeleagă de ce ar încerca cineva să îi facă așa ceva pentru că ea nu încercase să se "dea mare" sau să facă

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

pe grozava. Maria își amintește că nu a spus lucruri urâte despre nimeni. Ea se simțea tristă și confuză și a mers în cele din urmă să vorbească cu consilierul școlii.

Consiliera a ascultat cu atenție tot ceea ce i-a povestit Maria și i-a cerut să pună o palmă pe masă. Apoi i-a cerut Mariei să ridice pe rând câte un deget și să identifice pentru fiecare deget lucruri care țin de persoana ei și îi plac sau plac altora (părinți, profesori, prieteni etc). După ce a precizat cinci lucruri care-i plac sau plac altora, consiliera a pus-o pe Maria să strângă pumnul și să îl țină în față. I-a explicat Mariei că acolo sunt calitățile ei pe care nu i le poate lua nimeni, indiferent de cât de mulți copii ar ridiculiza-o sau ar respinge-o. În plus, i-a spus Mariei că data viitoare când i se va mai întâmpla un lucru asemănător, să își reamintească lista și să ridice pumnul pentru a-și reaminti de calitățile sale, chiar dacă unii colegi nu cred asta. Consiliera i-a mai explicat că uneori colegii nu conștientizează că ceea ce fac ei rănesc pe ceilalți. Noi nu putem să controlăm comportamentul celorlalți dar cu siguranță știm că am înrăutăți situația dacă răspundem la agresivitate cu agresivitate.

Consiliera i-a mai spus Mariei că uneori aceste situații se rezolvă repede, iar alteori devin mai complicate și atunci trebuie să facă ceva mai mult ca să le rezolve.

Pentru a rezolva cu tristețea, consiliera a ajutat-o pe Maria să identifice soluții de petrecere a timpului liber, implicându-se în activități plăcute pentru a alunga tristețea. Maria i-a spus că se va gândi la toți oamenii care i-au spus că o plac și i-au spus lucruri frumoase în loc să se mai gândească la cei care îi spun lucruri urâte.

Si astfel, în timp ce stătea cu noua ei prietenă, Maria și-a amintit cum a fost experiența trăită de ea anul trecut. I-a spus Martei ceea ce consiliera i-a spus și ei anul trecut, gândindu-se că acest lucru o va ajuta. I-a mai spus că cu cât se va gândi mai mult la acest eveniment, cu atât va fi mai nefericită și astfel i-a sugerat să meargă în pauză și găsească să facă ceva împreună. Dacă celelalte fete nu doreau să se joace împreună cu ele, pierderea era a lor. Ele cu siguranță vor găsi ceva de făcut și nu vor sta și nici nu vor fi nefericite din această cauză.

Întrebări de conținut

Cine s-a simțit ridiculizat și respins în povestire?

Ce a ajutat-o pe Maria atunci când a fost tratată în acest mod?

De ce credeți că Carolina a tratat-o în acel mod pe Marta?

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Ce părere aveți despre modul în care Maria s-a comportat față de Marta?

Dar despre modul în care s-a comportat Marta?

Întrebări de personalizare

S-a comportat vreodată cineva cu voi așa cum s-a comportat Carolina cu Maria și cu Marta? Dacă da, cum v-ați simțit?

V-ați comportat vreodată cu cineva în felul în care Carolina s-a comportat cu Marta? Dacă da, de ce credeți că ați făcut acest lucru și cum v-ați simțit când ați făcut acest lucru?

Dacă ați fi ridiculizați sau respinși cum ați reacționa în aceste situații?

Credeți că vreuna din ideile pe care Maria le-a împărtășit Martei ar funcționa în cazul vostru? Ce altceva ați putea face pentru a face față situațiilor în care ceilalți v-ar ridiculiza sau respinge?

Activitatea de Follow-up

Cereți elevilor să scrie un articol cu sfaturi pentru un așa zis “ziar local” sau revista școlii, în care să expună idei despre modul în care un elev poate să facă față situațiilor dacă este respins sau ridiculizat. Pentru elevii care au talent la desen acest articol poate fi făcut sub forma benzilor desenate.

Lecția 2

A nu acorda atenției tachinărilor

Obiective

- Să identifice comportamente personale care pot conduce la excludere, tachinare sau evaluări negative
- Să identifice modalități alternative de a gândi, a simți și a se comporta atunci când sunt excluși, tachinați sau evaluați negativ
- Să recunoască că modul în care cineva își controlează gândirea afectează modul în care acea persoană simte și se comportă în situațiile de conflict.

Materiale

- Fișă de lucru
- Hârtie și creion pentru activitatea de follow-up

Procedură:

1. Introduceți această activitate cerând elevilor să noteze pe o foaie de hârtie următoarele aspecte:

- O situație în care au fost excluși, tachinați sau evaluați negativ de către colegi

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

- Modul în care s-au simțit în legătură cu acea situație
- Modul în care au făcut față situației
- Dacă au avut vreo contribuție la declanșarea comportamentelor de tachinare din partea celorlalți (ei au început tachinarea, poreclirea etc)

2. Discutați pe baza mai multor exemple pe care elevii le-au oferit, făcând referire la emoții și la modul în care ei au reacționat în acele situații. Discutați despre comportamentele care ar putea să declanșeze reacții agresive din partea celorlalți. De exemplu, dacă un elev poreclește un coleg crește probabilitatea de a i se răspunde cu o poreclă.

Încurajați o discuție despre ceea ce elevii pot și nu pot controla în relațiile cu ceilalți colegi. Ei își pot controla propriul comportament (ex. să nu inițieze nici un act agresiv și să nu răspundă agresiv la acțiunile agresive ale celorlalți, îndreptate asupra lor), dar ei nu pot controla ceea ce ceilalți colegi aleg să facă.

3. Solicitați elevilor să lucreze pe perechi. Partenerii au sarcina de a citi situațiile de pe fișă și de a oferi răspunsurile adecvate.

4. Discutați răspunsurile date pe fișa de lucru identificând în primul rând orice comportament declanșator care ar fi putut determina reacția comportamentală. Discutați cu elevii despre faptul că ei au controlul asupra propriilor lor comportamente chiar dacă trebuie să răspundă la comportamentele declanșatoare ale altora. Utilizați următoarea explicație ca modalitate de a ilustra modul în care elevii își pot controla propriul comportament chiar dacă ei nu pot controla ceea ce fac sau spun ceilalți elevi.

Ori de câte ori cineva face ceva care vă enervează, vă supără sau vă irită, puteți face alegeri. Puteți reacționa la fel, comportament care de regulă declanșează o altă reacție de la acea persoană sau puteți să îi faceți față pe cont propriu. De exemplu să presupunem că cineva vine la voi și vă pune o poreclă. V-ați putea spune în gând »Sunt eu ceea ce spun ei că sunt ? Si chiar dacă aș fi acest lucru înseamnă că nu sunt bun de nimic ? La ce mă ajută să îl lovesc ? Care sunt celelalte opțiuni pe care le am?»

Gândind lucrurile în această manieră veți vedea că nu veți mai fi atât de supărat. Asta nu înseamnă că trebuie să vă placă când oamenii vă tachinează, vă evaluează negativ sau vă exclud, dar nici nu înseamnă că trebuie să reacționați în moduri care ar putea să înrăutățească situația.

6. Solicitați elevilor să aleagă două exemple de pe fișă și să identifice pentru fiecare situație ce ar fi putut ei să-și spună pentru a se liniști.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Fiecare partener prezintă câte o situație grupului mare.

Fișa de lucru

A nu acorda atenție tachinărilor

Instrucțiuni: citiți fiecare situație, discutați-le împreună cu partenerul vostru, după care completați spațiile libere.

Situația 1

Maria stă singură în curtea școlii. Două colege trec pe lângă ea și îi spun pe un ton ridicat că ele nu o vor în apropierea lor pentru că este prost îmbrăcată și le este rușine cu ea.

Întrebări

- A făcut Maria ceva care le-ar fi putut determina pe cele două colege să se comporte astfel?

Dacă _____ da, _____ ce _____ anume _____ a _____ făcut ea? _____

- Poate Maria să controleze ceea ce îi spun aceste colege?

Dacă _____ da, _____ cum _____ anume? _____

- Poate Maria să își controleze modul în care să reacționeze față de aceste colege?

Dacă _____ da, _____ cum? _____

Situația 2

Cornel și-a terminat lucrarea la matematică iar profesoara i-a spus că a rezolvat bine problemele. Colega lui de bancă încă mai scrie la lucrarea ei. Cornel se întoarce spre ea și îi spune "Ha, ha, ha, am terminat înaintea ta, și le-am făcut și bine!" Colega lui de bancă i-a spus "Mare scofală! Data trecută ai luat o notă mică, așa că nu ești așa de deștept precum crezi"

Întrebări

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

- A făcut Cornel ceva care ar fi putut să o determine pe colega lui să se comporte astfel?

Dacă da, ce anume a făcut el? _____

- Poate colega lui Cornel să controleze ceea ce Cornel îi spune?

Dacă da, cum anume? _____

- Poate Cornel să controleze ceea ce el face? _____

Dacă da, cum? _____

Situația 3

Filip se uită la TV iar fratele său mai mare a venit și începe să se lege de el. Filip și-a pierdut răbdarea și i-a tras un pumn fratelui său.

Întrebări

- A făcut fratele lui Filip ceva care l-ar fi putut determina pe Filip să se comporte astfel?

Dacă da, ce anume a făcut el? _____

- Poate Filip să controleze ceea ce face fratele său?

Dacă da, cum anume? _____

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

➤ Poate Filip să controleze ceea ce el face? _____

Dacă _____ da,
cum? _____

Situația 4

Sergiu așteaptă la rând să cumpere ceva de la chioșcul din curtea școlii iar Matei a venit și l-a împins din calea lui, spunând că proștii trebuie să stea la capătul rândului.

Întrebări

➤ A făcut Sergiu ceva care l-ar fi putut determina pe Matei să se comporte astfel?

Dacă _____ da, _____ ce _____ anume _____ a _____ făcut el? _____

➤ Poate Sergiu să controleze ceea ce face Matei?

Dacă _____ da, _____ cum _____ anume? _____

➤ Poate Sergiu să controleze ceea ce el face? _____

Dacă _____ da,
cum? _____

Discuții

Întrebări de conținut

➤ Credeți că puteți controla, de obicei, modul în care ceilalți se comportă cu voi? Există situații în care comportamentul vostru îi poate influența pe alții să se comporte într-un anumit fel? Dacă da, aveți control asupra a ceea ce faceți?

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

- Trebuie să luați în serios și să aveți încredere în ceea ce alții vă spun când vă tachinează sau vă evaluează negativ?

Întrebări de personalizare

- Vă suparați sau vă enervați dacă cineva vă evaluează negativ, vă tachinează sau vă exclude?
- Cum credeți că v-ar ajuta vorbirea cu sine pentru a face față unor situații de acest gen?
- Există ceva în modul vostru de comportare care trebuie schimbat astfel încât să existe posibilități mai mici pentru a declanșa o reacție din partea altora? Dacă da, care este acest comportament, și cum îl veți schimba?

Activitate de Follow-up

Împărtășiți elevii în grupuri mici și sugerați-le să inventeze scenete pentru a ilustra probele tratate în această activitate.

Lecția 3

Obiectiv:

Analiza unor studii de caz și structurarea unor recomandări pentru prevenirea bullyingului în școli

Cazul Elena – clasa a 8-a

Când o colegă de clasă a Elenei a împins-o, ea a crezut că este vorba de un joc și a împins-o la rândul ei. Înainte de acest episod circulau zvonuri în legătură cu comportamentul Elenei, însă după acest episod aceste zvonuri au început să se înmulțească. Pare-se că anumite fete au început să spună despre ea că este o bătăușă.

Înainte de asta, oricum, Elena avea o proastă reputație. În același timp, un grup de fete au început să o urmărească și să o hărțuiască, să o tachineze și să o cheme sub tot felul de porecle.

O parte din profesori au dat crezare zvonurilor care circulau pe seama Elenei, acuzând-o de bullying. A fost trimisă o notificare acasă părinților Elenei care-i avertiza în legătură cu comportamentul agresiv al Elenei.

Când într-o zi una dintre profesoarele Elenei a văzut-o pe aceasta pe coridor înconjurată de grupul de fete care o tachinau, profesoara a strigat la Elena să le lase în pace pe celelalte fete, acuzând-o că le agresa.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Incidentul a fost raportat directorului, iar atunci când acesta a chemat-o împreună cu părinții să discute despre ce s-a întâmplat, Elenei i-a fost destul de greu să îi convingă că de fapt era victima. Elena a încercat să le explice cum a fost hărțuită fără milă de colegile ei, urmărită și umilită, și că nu a știut cum să reacționeze, dar că nu a fost în mod sigur ea cea care le-a agresat pe fete. Doamna profesoară a înțeles greșit.

Acest grup de fete au continuat să o hărțuiască și să o agreseze în același mod puțin evident: telefonându-i în mod abuziv cu număr ascuns, amenințând-o pe Elena, împingând-o și lovind-o când nu era nimeni de față să le vadă.

Acum este a doua oară când doamna profesor raportează o a doua situație în care Elena i s-a părut ostilă la oră. Elena neagă orice acuzație. Spune chiar că colegile ei au creat un site web unde postează minciuni despre ea.

Cazul Victor – clasa a 7-a

Intr-o zi, întorcându-se de la școală, Victor a trecut pe lângă un grup de băieți, iar unul dintre ei l-a scuipat. Victor s-a întrebat dacă nu a fost un accident pentru că nimeni nu a zis nimic. Dar ziua următoare s-a întâmplat același lucru: același grup de băieți a trecut pe lângă el, același băiat l-a scuipat și nimeni nu a zis nimic. Victor și-a dat seama că nu a fost vorba de un accident. Când a ajuns acasă i-a spus mamei, iar mama sa a sunat acasă la băiatul care îl scuipase. Răspunzând la telefon tatăl băiatului, acesta îi spune mamei, că de bună seamă Victor l-a provocat cu ceva, închizându-i telefonul în nas.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMP/OSDRU

Fondul Social European
POS DRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Capitolul 2. Managementul comportamental la clasă

I. Cum putem interveni în reducerea comportamentelor agresive?

Intervenția eficientă pentru stoparea comportamentelor agresive în contextul clasei concomitent cu învățarea unor alternative comportamentale adecvate și acceptate social, presupune parcurgerea mai multor etape:

1. Observarea comportamentului elevilor,
2. Operaționalizarea comportamentului agresiv (etichetă lingvistică ce desemnează o clasă de comportamente),
3. Monitorizarea și înregistrarea obiectivă a datelor,
4. Analiza funcțională a comportamentelor înregistrate,
5. Construirea ipotezei de lucru pentru modificarea comportamentală
6. Selectarea tehnicilor de modificare comportamentală,
7. Implementarea planului de intervenție,
8. Monitorizarea continuă a comportamentelor pentru verificarea validității ipotezei de lucru și evaluarea planului de intervenție (ex. dacă comportamentele agresive urmărite se mențin, scad sau cresc ca frecvență în timpul intervenției, comportamentele alternative prosociale cresc ca frecvență de apariție).

1. Observarea comportamentelor agresive ale elevilor, presupune observarea lor în contexte școlare diferite (ex. în timpul orelor, în contexte mai puțin structurate - pe holuri, în curtea școlii, în excursii etc.). Identificați comportamentele care semnaleză o potențială escaladare a agresivității. Unii elevi folosesc comportamentele agresive în încercarea de a schimba condițiile negative din mediu sau pentru a obține atenție. Aceste comportamente însoțesc un lanț de evenimente sau stadii până ajung la agresivitatea manifestă. Sarcina profesorului este de a recunoaște lanțul de evenimente și se a interveni în stadiul incipient pentru a putea preveni escaladarea agresivității.

2. Operaționalizarea comportamentului agresiv.

Comportamentul reprezintă tot ceea ce facem, incluzând atât aspectele pozitive cât și pe cele negative sau neutre.

În viața de zi cu zi când ne referim la comportamentul celorlalți vorbim în termeni de etichete, spunând despre un copil că este agresiv, sociabil, ordonat. Suntem obișnuiți adesea să facem **interpretări** ale modului în

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POS DRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

DI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

care se comportă cei din jurul nostru, adică să identificăm o cauză (a trântit caietul pe bancă deoarece nu i-a plăcut ce i-am spus) sau să **generalizăm** un comportament, descriindu-l sub forma unor trăsături de personalitate (Mihai este agresiv). A fi agresiv este o etichetă lingvistică care însumează mai multe comportamente specifice (ex. împinge colegii care-i stau în față, înjură, lovește, pune piedică, trage de păr, scuiță, tachinează etc). Pentru a spune despre un copil că este agresiv avem nevoie să-l observăm în toate momentele sale de viață, lucru care nu este posibil. Pe baza unor observații limitate la contextul clasei, generalizăm un comportament și la celelalte aspecte din viața lui. Un lucru foarte important de subliniat este că comportamentele noastre variază în funcție de context. Astfel un copil poate manifesta comportamente agresive acasă dar nu la școală sau invers. Acest lucru se întâmplă deoarece comportamentul nostru este influențat de mediul în care trăim și de consecințele pe care le are.

Pentru a face o intervenție de calitate avem nevoie să operaționalizăm etichetele, adică să le descriem în comportamente specifice.

Etichetele și efectele lor

- Etichetele nu ghidează intervenția pentru soluționarea problemei, deoarece sunt ambigue: ele pot însemna lucruri diferite pentru diferite persoane. **Exemplu: agresiv pentru o persoană poate însemna că înjură pe ceilalți, pentru altă persoană înseamnă că trânteste obiecte.** Ca urmare dacă spunem că un elev este agresiv nu vom ști ce anume trebuie făcut: să gestionăm relația lui cu colegii sau modul în care el interacționează cu obiectele.
- Etichetele sunt folosite în mod eronat ca explicații pentru comportamentele problematice și descurajează intervenția pentru rezolvarea problemei. **Exemplu: spunem că un elev trânteste caietul pentru că este agresiv și este agresiv pentru că trânteste caietul (definiție circulară).** În această situație suntem tentați să considerăm că nu există nici o soluție pentru modificarea acestui comportament agresiv (trânteste caietul), deoarece el se datorează faptului că elevul este agresiv.
- Etichetele pot fi folosite pentru a denumi o clasă de comportamente, dar aceste comportamente trebuie identificate și descrise specific atunci când se dorește modificarea lor.
- Etichetele aplicate elevului în urma observării mai multor comportamente devin o etichetă pentru persoană. **Exemplu: elevul obraznic (etichetă ce desemnează elevul la care au fost observate următoarele comportamente: răspunde neîntrebat, ironizează profesorul, încalcă regulile casei, lovește colegii).** Aplicarea unei etichete negative unui elev determină generalizarea

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMP/OSDRU

Fondul Social European
POS DRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

opinii negative asupra aceluia elev. Exemplu: Dacă spunem că un elev este obraznic, vom fi tentați să observăm mai degrabă și alte comportamente negative ale elevului, să considerăm negative comportamente neutre (merge să ude buretele sau cere o lămurire colegului de bancă) sau să facem judecăți sau predicții negative legate de acel elev (x este de vină pentru conflictul din clasă, nu am încredere în el, pentru că e obraznic). În acest fel, etichetele aplicate persoanei scad probabilitatea modificării comportamentelor sale nedorite și cresc probabilitatea deteriorării relației dintre profesor și elev.

Beneficii aduse de definirea concretă a comportamentelor în procesul de gestionare a problemelor de agresivitate.

- *Comportamentele sunt obiective și măsurabile.* Mai multe persoane care observă aceeași situație, pot înregistra și fi de acord în legătură cu apariția comportamentului problematic și caracteristicile lui: frecvență, durată, intensitate, latență. Acest aspect reduce ambiguitatea situației, divergențele de opinie dintre profesori sau dintre profesori și părinți.
- Identificarea și descrierea specifică a unui comportament *permite identificarea cauzelor comportamentului și construirea unei strategii de intervenție* pentru modificarea lui și ameliorarea problemei de disciplină.
- Identificarea specifică a comportamentelor problematice *permite menținerea relației pozitive dintre elev și profesor*, deoarece permite distincția între comportament și persoană; ceea ce reprezintă o problemă este comportamentul și nu persoana care l-a produs. Dacă persoana ar fi problema asta înseamnă că indiferent de comportamentele pe care le face aceasta ar reprezenta o problemă în continuare, iar acest lucru nu se întâmplă în situațiile în care comportamentul se schimbă. Exemplu: Un copil "problemă", nu mai reprezintă o problemă pentru profesor atunci când își face temele, răspunde corect la întrebări, răspunde doar când este numit, adică atunci când nu mai face comportamentele nedorite.

Cum putem ști dacă am identificat și am definit corect comportamentele care descriu problema de agresivitate?

Pentru definirea corectă a unui comportament care se dorește a fi modificat este necesar:

Identificarea exactă a ceea ce persoana respectivă spune sau face;

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Comportamente care se doresc a fi modificate pot fi:

- Verbale (ex. înjură, tachinează, poreclește)
- Nonverbale (se strâmbă, lovește colegul din față cu caietul)

Distincția între comportamente și stări interne (emoții: trist, furios).

„Este supărat” nu este un comportament – acest comportament nu poate fi înregistrat obiectiv de mai mulți observatori, deoarece aceasta este o stare emoțională și fiecare observator va înregistra dacă elevul este supărat folosind propria definiție, subiectivă, asupra modului în care se comportă o persoană atunci când este supărată. Starea emoțională nu poate fi înregistrată, în schimb, exprimarea în comportamente a acestei stări emoționale poate fi înregistrată obiectiv. De exemplu, observatorii pot înregistra dacă elevul vorbește cu colegii sau nu, dacă pleacă din clasă sau nu, dacă plânge sau nu; acestea sunt comportamente.

Distincția între comportamente și alte stări (a învăța, a fi atent). “A fi atent” nu este un comportament - acest comportament nu poate fi înregistrat obiectiv de mai mulți observatori; comportamente care descriu starea de a fi atent sunt: pune întrebări pe marginea textului, subliniază textul, notează în caiet, continuă prompt citirea textului când este numit etc.

Distincția între comportamente și atitudini (responsabil, înțelegător). “Responsabil” nu este un comportament - acest comportament nu poate fi înregistrat obiectiv de mai mulți observatori; comportamente care descriu atitudinea de a fi responsabil sunt: verifică dacă a luat toate obiectele care îi aparțin la plecarea din clasă, dă telefon să anunțe părinții că întârzie etc.

Distincția între comportamente și rezultate (teme, curățenie). “Teme” nu este un comportament - acest comportament nu poate fi înregistrat obiectiv de mai mulți observatori; comportamente sunt: se așează la birou, deschide cărți, caiete, citește sarcina temă, scrie etc.

Distincția între comportamente și valori (onestitate, adevăr). Onestitate nu este un comportament - acest comportament nu poate fi înregistrat obiectiv de mai mulți observatori; comportamente care descriu valoarea de onestitate sunt: oferă informații la cerere, face ce spune etc.

În concluzie

- Operaționalizarea unei probleme de agresivitate înseamnă definirea ei în comportamente. Pentru operaționalizarea unei probleme de disciplină este necesar să identificăm specific ce face sau ce spune elevul, fie că este un deficit, fie că este un exces. De aceea, comportamentele identificate trebuie să indice **ce face elevul, nu ce nu face**.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
ANJPCSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

- Inregistrarea obiectivă se realizează atunci când se consemnează doar faptele, fără inferențele și concluziile noastre.
- Dimensiunile comportamentului pot și observate și măsurate. Ele sunt: frecvența (nr. de apariții ale comportamentului pe o anumită perioadă de timp), durata (intervalul cuprins între momentul inițierii și cel al încetării lui), intensitatea (magnitudinea cu care se manifestă) și latența (intervalul de timp între apariția stimulului și declanșarea comportamentului).
- O observare și o descriere obiectivă a comportamentului agresiv al copilului ne ajută să identificăm cu precizie antecedentele și consecințele care îl mențin.

Exemplu: Operaționalizarea unei probleme de tipul “Elevul X sfidează profesorul”

Problema de agresivitate	Corect	Incorect
Elevul sfidează profesorul	face scene obscene în spatele lui se strîmbă la el tace și privește în altă parte când profesorul i se adesează	nu este politicos nu este respectuos. nu privește către profesor se lasă influențat de ceilalți și are o atitudine necuviincioasă.

Cele mai frecvente nevoi pentru a căror satisfacere apar comportamente problematice la elevi sunt:

- Atenția adultului
- Recunoaștere din partea colegilor
- Confort emoțional
- Siguranță (securizare)

Ca urmare, identificarea funcției comportamentului care se dorește a fi schimbat (realizarea analizei funcționale) permite construirea unei strategii de intervenție prin care elevii să învețe să facă comportamente adecvate pentru a satisface nevoia lor de atenție din partea adulților și care să înlocuiască comportamentele neadecvate. În acest fel, comportamentele neadecvate nu vor mai continua să apară, deoarece elevul a învățat noi comportamente, adecvate, care îi aduc lui același beneficiu (ex. atenția adulților).

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMP/OSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

II. De ce am nevoie pentru a interveni eficient în reducerea comportamentelor agresive?

- Abilități de observare și înregistrare obiectivă a comportamentului agresiv
- Abilități de operaționalizare a etichetei lingvistice și de separare a persoanei copilului de comportament.
- Abilități de analiză funcțională a comportamentului
- Abilități de măsurare a comportamentelor problematice și de construire a strategiei de intervenție asupra acestora

Ce înseamnă să măsoari un comportament?

Alături de realizarea analizei funcționale a comportamentului, un alt aspect fundamental pentru modificarea comportamentală este măsurarea comportamentului țintă. Pentru ca acest lucru să fie posibil este necesar să identificăm momentul de începere, de apariție și cel de finalizare a comportamentului vizat.

Exemplu: Pentru comportamentul de a fuma, stabilim ca moment de începere a comportamentului aprinderea țigării și ca moment de finalizare stingerea ei. Pot fi măsurați diferiți parametri care descriu comportamentul, precum frecvență, durată, intensitate și latență.

Beneficii oferite de măsurarea comportamentului care se dorește a fi modificat

Oferă informații care facilitează luarea deciziei de modificare a comportamentului.

Exemplu: măsurând comportamentul putem stabili dacă comportamentul este tranzitoriu sau este o problemă constantă care trebuie adresată.

Când și unde măsurăm un comportament?

Măsurarea unui comportament presupune observarea directă a comportamentului într-o perioadă specifică de timp. Alegerea acestei perioade se face în funcție de momentele în care comportamentul apare. Exemplu:

Dacă respectivul comportament apare în special în pauze, este mai eficient să stabilim perioada de măsurare în timpul pauzei. Pentru a

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

DI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

identifica aceste momente putem folosi metodele indirecte precum interviuarea altor profesori, a părinților etc.

Observarea și înregistrarea unui comportament furnizează informații mai autentice și cu o eficiență mai mare în construirea intervenției, dacă se desfășoară în contextele în care comportamentul apare în mod natural.

Exemplu: *Dacă un comportament nedorit, "îmbrânțește colegii", apare în curtea școlii, se recomandă înregistrarea lui în acel context și nu în clasă, în timpul orelor.*

Observând comportamentul în contextele în care apare în mod obișnuit putem surprinde antecedentele și consecințele sale reale, care conduc la frecvența, latența, durata sau intensitatea sa. Modificarea contextului influențează apariția și modul de desfășurare a comportamentului.

Etica în măsurarea comportamentelor

După ce am stabilit perioada specifică de timp pentru măsurarea comportamentului, locul realizării înregistrărilor și disponibilitatea observatorului, este necesar să cerem consimțământul elevului și al părintelui sau adultului care are în grijă copilul.

Acest aspect este deosebit de important în situațiile în care observarea și înregistrarea comportamentului au loc în diferite momente, în legătură cu care elevul nu va fi informat pentru a nu i se influența comportamentul.

Abilități de analiza datelor obținute din măsurarea comportamentelor

În situația în care pentru un elev au fost descrise mai multe comportamente problematice se recomandă gruparea lor în categorii și prioritizarea intervenției. Se începe modificarea celui mai disruptiv comportament sau a celui mai ușor de modificat. Intervenția asupra unui comportament este urmată în multe cazuri și de altor comportamente problematice.

Integrarea comportamentului într-o anumită categorie este un pas util deoarece

ghidează intervenția ulterioară pentru modificarea lui. Se recomandă folosirea concomitentă a două criterii.

Primul criteriu după care putem integra un comportament într-o categorie este **funcția comportamentului**:

1. A obține ceva pozitiv (ex.: atenția colegilor)
2. A evita ceva negativ (ex.: sarcinile din timpul orei, teme de casă)

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Același comportament poate avea funcții diferite și ca urmare intervenția va fi diferită.

Exemplu: Mădălina spune glume în timpul orei de lectură, deoarece dorește să obțină atenția și aprecierea colegilor, în timp ce Mihai spune glume în timpul orei pentru a evita / a scăpa de plictiseală.

Al doilea criteriu după care putem integra un comportament într-o categorie este **cauza specifică elevului**:

1. Nu are abilitatea de a face comportamentul acceptabil (ex.: deficit de abilitate)
2. Are abilitatea, dar nu face comportamentul acceptabil (ex.: deficit de performare)

Deficitul de abilitate

Desemnează situațiile în care elevul nu are abilitatea de a face comportamentul dezirabil (nu știe cum să facă).

Exemplu: Un elev refuză să citească cu voce tare textul în limba engleză pentru că nu are abilitatea de a citi în engleză (nu știe limba engleză). În acest caz, cauza comportamentului său de refuz este un deficit de abilitate.

Elevii care prezintă deficit de abilitate au tendința de a evita sau scăpa de situațiile în care este solicitată aplicarea respectivei abilități; ca urmare, pentru a modifica acest comportament este necesară dezvoltarea abilității care lipsește.

Întrebări care facilitează identificarea deficitului de abilitate

- Înțelege elevul ce se așteaptă de la el în respectiva situație? Ce s-a întâmplat (interacțiuni sau activități) chiar înainte să apară comportamentul țintă?
- Își dă seama elevul că acel comportament este neadecvat, sau comportamentul a devenit deja un obicei?
- Poate elevul să își controleze singur comportamentul sau are nevoie de ajutor?
- Există situații în care elevul realizează comportamentul alternativ dezirabil?
- Poate elevul realiza comportamentul dorit?

Deficitul de performare

Desemnează situațiile în care elevul are abilitatea de a realiza comportamentul dezirabil, dar nu îl realizează când anumite condiții sunt întâlnite.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Exemplu: Un elev are abilitatea de a se formula în mod politicos o cerere, dar nu o face când apar anumite circumstanțe (acest comportament nu îi oferă beneficiile dorite);

Apariția și menținerea comportamentului dezirabil este influențată de factori multipli precum:

- starea lui fiziologică (îi este foame, este obosit);
- starea lui emoțională (se simte frustrat, plictisit, furios);
- comportamentul celorlalți, nu știe ce se așteaptă de la el etc.;

Ca urmare, pentru a modifica acest comportament este necesară modificarea circumstanțelor - a antecedentelor și / sau a consecințelor comportamentului.

Întrebări care facilitează identificarea deficitului de performare

- Care sunt beneficiile pe care le vede elevul ca urmare a realizării comportamentului dezirabil? Vede elevul vreun beneficiu?
- Știe elevul ce se așteaptă de la el în acea situație?
- Știe elevul că respectivul comportament este dezirabil în acea situație?
- Comportamentul neadecvat al elevului este asociat cu anumite condiții? Există condiții pe care elevul le evită? Există reguli, așteptări pe care elevul nu le consideră relevante deoarece nu au fost asociate cu consecințe imediate?

- **Abilități de construire a ipotezei de lucru pentru modificarea comportamentului**

problematic

După încadrarea comportamentului într-o anumită categorie, este necesară continuarea analizei datelor colectate pentru a construi ipoteza asupra funcției comportamentului și asupra factorilor de menținere.

Ipoteza de lucru, care ghidează planul de intervenție, face o predicție despre circumstanțele (contextul fizic sau social) în care este cel mai probabil să apară comportamentul, precum și asupra funcției comportamentului și consecințelor care îl mențin.

Ipoteza de lucru este un sumar concis al informațiilor colectate despre comportament și are ca scop oferirea indiciilor pentru planul de intervenție.

Implementarea lui va reprezenta modalitatea de testare a ipotezei:

- dacă metodele de intervenție aplicate reduc comportamentul problematic, atunci înseamnă că ipoteza formulată a fost corectă;
- dacă metodele de intervenție aplicate nu reduc comportamentul problematic, atunci înseamnă că ipoteza formulată nu a fost corectă; se recurge la colectarea de noi date și la formularea unei noi ipoteze.

Exemple de ipoteze de lucru:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMP/OSDRU

Fondul Social European
POS DRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

1. *Cornel înjură în timpul orelor de lectură, când este numit să citească cu glas tare. Este mai probabil ca el să înjure dacă ora de lectură este prima oră și Cornel nu a luat micul dejun sau a fost adus la școală de unul dintre părinți (de obicei îl aduc bunicii). Comportamentul se oprește când i se cere să se așeze. Motivul principal pentru care apare comportamentul este evitarea sarcinii primite.*
2. *Când nu obține obiectul pe care îl dorește de la colegi, Maria le inventează nume urâte și îi strigă așa. Comportamentul Mariei se oprește când obține obiectul dorit. Motivul principal pentru care comportamentul apare este obținerea de obiecte.*

Abilități de stabilire a obiectivelor intervenției

După definirea clară a ipotezei de lucru, putem stabili obiective și modalitățile de intervenție pentru reducerea comportamentului problematic și înlocuirea lui cu un comportament dezirabil.

Abilități de folosire a strategiilor de modificare comportamentală

Extincția

Metoda extincției pornește de la principiul că, dacă am identificat ce întărire menține un comportament, lipsa acesteia va avea ca rezultat diminuarea sau stoparea. Ca metodă de disciplinare, extincția presupune retragerea întăririlor care mențin comportamentul problematic.

Extincția este una din primele metode pe care le putem folosi când dorim să

modificăm un comportament nedorit. De multe ori, analiza funcțională a comportamentului ne arată că însuși adultul oferă fără să vrea întărirea care mențin comportamentul problematic.

Exemplu :În clasă, profesorul oprește lecția pentru a repeta instrucțiunile, a negocia cu elevul care refuză să facă o sarcină, oferindu-i atenția de care elevul are nevoie și a învățat că o poate obține astfel.

Pașii necesari când folosim extincția:

1. Înainte de folosirea acestei metode, realizăm **analiza funcțională a comportamentului** pentru a ne asigura că am identificat întărirea care menține comportamentul. Este foarte important ca acest prim pas să fie realizat foarte specific: ce comportamente fac cei din jurul copilului (profesorul sau elevii), imediat după sau chiar în timp ce apare comportamentul problematic și îl

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

DI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

mențin.

De exemplu: de fiecare dată când un elev spune cuvinte indecente, învățătorul oprește lecția, se uită la elev, se încruntă, îi spune să înceteze, repetă instrucțiunile etc. Ceilalți colegi râd, se înghiontesc, se uită la elevul respectiv etc. Toate aceste comportamente oferă atenția pe care o caută elevul, iar comportamentul lui se va repeta pentru a obține același efect.

2. Eliminarea întăririi de fiecare dată când apare comportamentul problematic. O dată ce știm ce comportamente proprii reprezintă întăririi pentru acel comportament, în acel context, este important să ne reținem în a le mai face atunci când copilul face comportamentul problematic. De reținut că același comportament este întărit de lucruri diferite în contexte diferite. Un elev poate avea comportamente agresive la anumite ore pentru a evita sarcinile date de profesori, iar la altele pentru a obține integrarea într-un grup popular în școală.

Întăririle în aceste cazuri sunt diferite, sunt oferite de diferite persoane, și pentru a aplica extincția este important să identificăm și să eliminăm întăririle care funcționează în contextul pe care ni l-am propus.

3. Întărirea comportamentului alternativ (vezi întărirea diferențiată). Este important să oferim întărirea de care are nevoie copilul dar în alte situații – adică atunci când face comportamente dorite, astfel încât elevul să învețe mesajul că doar atunci poate obține beneficiile de care are nevoie.

4. Măsurarea comportamentului problematic înainte și după aplicarea extincției pentru a vedea dacă metoda a dat rezultate. Acest pas este important pentru a verifica dacă am determinat specific întărirea care trebuie eliminată și dacă am aplicat corect metoda (de fiecare dată când apare comportamentul problematic).

Posibile erori în aplicarea extincției:

O eroare frecvent întâlnită este confundarea extincției cu ignorarea comportamentului problematic. Ignorarea este într-adevăr o metodă de extincție dar doar în situația în care întărirea comportamentului problematic este atenția adultului.

Deși foarte frecvent întărirea este într-adevăr una socială – atenția adultului, nu în toate cazurile este așa.

Când nu putem aplica extincția:

- Când comportamentul problematic nu este întărit de factori în controlul nostru. Unele comportamente ale elevului sunt întărite din alte surse – colegi, alte persoane aflate în clasă sau sunt autoîntărite. În aceste cazuri este important să folosim alte metode de reducere a comportamentului nedorit.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

- Când comportamentul problematic reprezintă un pericol pentru persoana în cauză sau pentru ceilalți – de exemplu în cazul comportamentelor agresive severe care sunt întărite de atenția adultului, nu putem ignora comportamentul.
- Când nu putem asigura aplicarea consecventă a metodei – alți adulți întăresc comportamentul pe care dv. încercați să-l eliminați – de exemplu un alt profesor care asistă la oră oferă atenția elevului în timp ce acesta face un comportament pe care dv. încercați să-l ignorați.

Escaladarea comportamentului problematic. Folosirea extincției este de obicei urmată de o creștere a frecvenței sau intensității comportamentului problematic.

Exemplu: Elevul care spune cuvinte indecente în clasă și nu mai primește atenția profesorului va începe să spună mai multe astfel de cuvinte în prima fază. De asemenea este posibil să apară o reacție emoțională a copilului (se supără, plânge) sau un nou comportament problematic care are aceeași funcție (rade tare, înghiontește colegul, se ridică din bancă - prin care încearcă să obțină tot atenția, în acest exemplu

Acest efect este de așteptat și semnalizează faptul că metoda funcționează. El ne arată că într-adevăr aceasta este întărirea care menține comportamentul și tot ce trebuie să facem este să menținem metoda extincției. Această fază de escaladare vine din încercarea elevului de a obține totuși întărirea. În scurt timp, dacă continuăm să reținem comportamentele care îi ofereau elevului atenția dorită, el va renunța să mai repete comportamentul.

Întărirea diferențiată. Întărirea diferențiată este o metodă de management comportamental folosită pentru a crește frecvența comportamentelor dezirabile și pentru a reduce frecvența comportamentelor nedezirabile. Comportamentul dorit este întărit de fiecare dată când el apare. Întărirea sistematică crește probabilitatea ca respectivul comportament să apară în viitor. În același timp orice comportament nedorit care interferează cu comportamentul dorit nu este întărit. Lipsa acordării întăririlor scade probabilitatea apariției viitoare a comportamentului nedorit. Această metodă combină acordarea întăririlor (pentru comportamentul dorit) cu retragerea întăririlor sau extincția (pentru comportamentele nedorite). De aceea poartă denumirea de **întărire diferențiată**.

Condiții de aplicare a întăririi diferențiate:

1. Întărirea diferențiată se poate aplica doar în situația în care comportamentul dezirabil apare ocazional; pentru situațiile în care acest

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

DI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

comportament nu apare deloc, întărirea diferențiată nu poate fi aplicată. Este necesară prezența comportamentului dezirabil între comportamentele copilului.

2. Aplicarea întăririlor pentru comportamentul dezirabil trebuie să urmeze imediat apariția comportamentului.

3. Este necesară identificarea și definirea comportamentelor nedezirabile, precum și a întăririlor lor. Se recomandă ca întăririle pentru aceste comportamente să fie eliminate complet. Dacă acest lucru nu este posibil, este necesar ca întăririle să fie minimizezate cât mai mult posibil, pentru ca comportamentul dorit să primească mai multe beneficii decât cele nedorite.

O formă specială a întăririi diferențiate o reprezintă întărirea diferențiată pentru absența comportamentului problematic. Această metodă constă în aplicarea întăririi pentru perioade de timp prestabilite, în care comportamentul problematic lipsește. De exemplu, dacă comportamentul problematic pe care dorim să îl reducem este lupta corp la corp între copii în pauze, elevii respectivi, vor primi întăriri pentru fiecare pauză în care acest comportament problematic a fost absent; adică se întărește lipsa sau absența comportamentului problematic. **Este important ca elevii să cunoască faptul că sunt monitorizați în cadrul unui plan de intervenție comportamentală, care este scopul aplicării întăririlor și ce se așteaptă de la ei.**

Consecințele logice și naturale. Dacă analizăm activitatea noastră de zi cu zi cu elevii, putem identifica multe comportamente nedezirabile care nu pot fi reduse la nivele acceptabile sau eliminate folosind în mod exclusiv consecințele pozitive sau întăririle, deși acestea oferă un ajutor esențial de fiecare dată și trebuie să fie cuprinse în orice plan de modificare comportamentală. De multe ori întâlnim situații în care metodele de modificare comportamentală bazate pe folosirea consecințelor pozitive (oferirea lor sau neoferirea lor) sunt insuficiente pentru a soluționa problemele reale cu care ne confruntăm. Cele mai eficiente strategii de management comportamental al clasei includ în mod echilibrat:

- metode de interacțiune și comunicare preventive (**stabilirea de reguli**),
- metode de gestionare a consecințelor pozitive
- metode de gestionare a consecințelor logice și naturale.

Toate aceste metode împreună sunt la dispoziția noastră pentru a-i învăța pe elevi să aleagă, să rezolve probleme, să ia decizii și să își asume responsabilitatea actelor lor.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Consecințele naturale. Sunt consecințe care apar ca o urmare firească a unui comportament. Ele nu sunt planificate sau controlate.

Exemplu: Dacă te așezi în bancă pe locul altcuiva, apare ca și consecința naturală exprimarea nemulțumirii unui coleg sau o vedere mai puțin bună la tablă. Ca urmare a apariției acestor consecințe, comportamentul se modifică (elevul își reia locul).

Deși sunt foarte eficiente în modificarea comportamentului, nu putem prezice apariția lor decât în unele situații (dacă nu mă îmbrac repede, filmul va începe înainte ca eu să ajung la cinema). Deoarece consecințele naturale sunt predictibile și constante doar pentru unele comportamente, face ca ele să poată fi utilizate doar pentru comportamentele care apar în acele situații. Dacă consecințele nu sunt predictibile și constante, contingente cu comportamentul, ele nu conduc la învățare.

Pentru situațiile în care nu apar consecințe naturale în mod constant și predictibil, se recomandă folosirea **consecințelor logice** ca metodă de modificare a comportamentelor. Spre deosebire de consecințele naturale, consecințele logice pot fi planificate sau controlate de către profesor astfel încât să devină predictibile și contingente cu comportamentul.

Consecințele logice reprezintă acțiuni sau răspunsuri care sunt aplicate ca urmare a apariției unui

comportament nedorit. Ele au ca efect prevenirea reapariției acestui comportament. Consecințele logice sunt diferite de pedeapsă deoarece ele au ca scop ghidarea copilului spre comportamentul dorit. Acest lucru se realizează prin construirea contextului adecvat în care elevul să se confrunte cu consecințele sau efectele propriului comportament.

Consecințele logice reprezintă pentru copil o oportunitate de învățare: copilul învață că are responsabilitatea comportamentului său și control asupra lui. Aceste consecințe se numesc logice deoarece ele sunt evident relaționate cu comportamentul.

Elevii acceptă cu ușurință confruntarea cu consecințele logice când ele sunt prezentate ca alegeri, opțiuni și nu ca pedepse sau sancțiuni. Prin consecințele logice copiii învață că alegerile lor (comportamentele pe care aleg să le facă) au consecințe pozitive sau negative, iar ei au control asupra acestora prin controlul modului în care aleg. În acest fel, copiii învață să își asume responsabilitatea propriilor acțiuni și comportamente.

Consecințele logice nu apar în mod natural ca urmare a comportamentului. Ele sunt în mod deliberat alese de către adulți și sunt similare cu ce i s-ar întâmpla unui adult într-o situație similară.

Pentru a învăța pe copii responsabilitatea acțiunilor lor și importanța realizării comportamentelor și în absența adultului este necesar să

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AFI POSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

folosim consecințele care sunt logice. Pentru ca consecințele cu care confruntăm copilul să fie logice, ele trebuie să respecte regula celor 3R.

Regula celor 3R.

Relaționate cu comportamentul nedorit și cu cel dorit. Consecințele logice sunt relaționate cu comportamentul și cu funcția lui. Acest lucru presupune ca profesorul să cunoască bine elevul, funcția comportamentului său într-un anumit context și care consecință ar ajuta orientarea alegerii elevului spre comportamentul dorit.

Exemplu: Scoaterea elevului de la oră pentru că îi înjură pe ceilalți sau le spune porecle nu reprezintă o consecință logică, deoarece nu este relaționată cu comportamentul dorit sau nedorit. O consecință logică ar fi să scrie un bilet sau o scrisoare de scuze către coleg pentru fiecare înjurătură, în timpul pauzei. Profesorul va număra comportamentele nedorite și va colecta biletele când acestea sunt finalizate (dacă confruntarea cu consecințele logice necesită mai mult timp decât doar o pauză, atunci se va continua aplicarea lor și pauzele următoare).

Respectuoase. Consecințele logice sunt prezentate cu empatie și cu un ton respectuos față de elev. În caz contrar, elevul se va concentra pe modul în care adultul se simte, pe modul în care se simte el însuși (furios, jignit), și nu va înțelege / analiza alternativele între care trebuie să aleagă. Elevii cărora nu li se vorbește cu respect devin necooperanți, agresivi sau pasiv-agresivi

(sfidători) și pot încerca să se răzbune pe profesor.

Rezonabile. Consecințele logice sunt rezonabile, adică nu sunt excesive și nu prezintă o consecință care poate fi cu ușurință percepută ca fiind nedreaptă (în aceste cazuri aceste consecințe nu mai sunt logice, sunt sancțiuni).

Exemplu: Nu este rezonabil să ceri unui elev să facă o sută de exerciții în plus ca temă pentru că nu a lucrat sarcina primită în clasă. Aceasta este percepută ca o pedeapsă. O consecință logică rezonabilă este să realizeze sarcina în pauză, și doar după realizarea ei să poată merge în pauză.

Eficiența consecințelor logice este condiționată de câteva aspecte ale utilizării lor:

- Tonul vocii

Este necesar ca modul în care consecințele sunt prezentate să fie calm, clar și respectuos față de copil. Consecințele logice nu trebuie să devină prin tonul vocii amenințătoare sau punitive.

- Contingența în spațiu și timp

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMP/OSDRU

Fondul Social European
POS DRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Alternativă care vor fi utilizate pentru consecințele logice trebuie alese și planificate din timp (înainte ca următorul context în care apare comportamentul să fie reîntâlnit); alternativă trebuie prezentate copilului în contextul în care se așteaptă apariția comportamentului dezirabil, în locul celui nedezirabil și înainte de momentul în care se așteaptă acest lucru, pentru a-i da posibilitatea să aleagă și ca urmare să se confrunte cu consecințele propriei alegeri.

- *Întărirea comportamentului dezirabil*

După prima apariție a comportamentului dezirabil, acesta trebuie întărit.

Care este diferența între consecințele logice și folosirea tradițională a pedepselor?

Diferența principală între consecințele logice și pedepse este dată de regula celor 3R: relaționate, respectuoase și rezonabile. Pot exista situații în care consecințele logice și pedepsele sunt aceleași, dar modul în care adultul le prezintă elevului face ca ele să devină pedepse și nu consecințe logice (glas ridicat, însoțit de jigniri sau amenințarea cu consecințe mai mari în viitor). Consecințele logice sunt consecințe cu care elevul este pus în situația să se confrunte, nu sunt aplicate.

Pedeapsa poate afecta performanța academică a elevilor într-un sens negativ. Mai jos sunt prezentate câteva exemple de situații în care folosirea unor metode de disciplinare neeficiente afectează chiar învățarea / procesul de instruire:

“Treci la tablă!”

Dezavantaje:

- copilul învață că a merge la tablă și a fi ascultat este ceva rău, o pedeapsă, nu o metodă care îl ajută să învețe mai bine și să își evalueze cunoștințele, ca urmare vor evita aceste situații;
- vor chiuli de la oră, vor lăsa capul în jos și se vor prefăca ocupați când profesorul întreabă cine dorește să iasă la tablă etc.
- fiind asociat cu o pedeapsă, ieșitul la tablă devine tot mai neplăcut pentru elev, chiar și în situații în care acesta nu este o pedeapsă ci un moment al
- lecției; anxietatea “ieșitului la tablă” afectează de multe ori modul în care elevul răspunde la întrebările profesorului sau rezolvă

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMP/OSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

problemele putem favoriza continuarea situației problematice prin scoaterea elevului în fața clasei – acesta poate fi un motiv ca ceilalți elevi să râdă, sau ca elevul din față să continue comportamentul problematic “în lumina reflectoarelor” (să ne gândim că este foarte probabil ca de la început nevoia de atenție din partea colegilor a fost cauza comportamentului problematic)

“leși de la oră!”

Dezavantaje:

- elevul pierde informațiile transmise în acea oră
- în acest timp, nu avem control asupra a ceea ce i se întâmplă copilului în timpul în care este în responsabilitatea noastră
- poate repeta sau face noi comportamente problematice pe care nu le
- putem gestiona
- elevul poate învăța că plecatul de la ore îi poate aduce multe beneficii, plecatul în sine de la oră poate fi considerat de elev (și de alți elevi) un beneficiu, și să repete comportamentele problematice pentru a-l obține din nou, iar efectul este contrar celui dorit de noi

“Ai în plus 100 de exerciții !”

Dezavantaje:

- supracorecția este o formă de pedeapsă; copilul învață că a face exerciții (sarcini școlare în general) este ceva rău, o pedeapsă, și nu o metodă care îl ajută să învețe mai bine.
- fiind asociată cu o pedeapsă, realizarea exercițiilor (inclusiv teme acasă) devine tot mai neplăcută pentru elev și crește probabilitatea ca elevul să vină cu temele nefăcute sau să lipsească de la școală

Scăderea notei la materia predată

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POS DRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Dezavantaje:

- copilul asociază materia respectivă și performanța sa cu notele slabe
- performanța elevului la materia respectivă poate scădea pentru că elevul învață din această situație că nota sa nu depinde de cât de bine se pregătește la acea materie;
- elevul este demotivat, interesul său față de obiectul de studiu se reduce.
- evaluarea performanței academice devine tot mai puțin importantă pentru elev, o dată ce ea poate fi afectată de factori care nu țin de efortul depus la obiectul respectiv

Concluzii:

- Pedeapsa este o metodă ineficientă de disciplinare.
- Pedeapsa afectează dezvoltarea elevului ca persoană.
- Pedeapsa afectează performanța academică a elevului.

De ce totuși continuăm să folosim pedeapsa?

Când comportamentul nedorit al unui copil este corectat este posibil ca el să reapară. În astfel de situații de “recidivă”, tendința adultului de a recurge la pedeapsă este foarte mare. Acesta interpretează reapariția comportamentului ca semn de ineficiență a metodelor folosite deja și atunci recurge la pedeapsă. Pedeapsa este cea mai la îndemână metodă și ne dă imediat impresia că funcționează: în următoarele secunde comportamentul se întrerupe, dar întreruperea comportamentului nu înseamnă schimbarea sau dispariția lui. Ca urmare, avem tendința să continuăm să pedepsim.

Ce metode alternative la pedeapsă se pot folosi?

Pedeapsa este ineficientă, iar efectele ei secundare sunt greu de controlat. Ca urmare, pentru succesul acțiunilor de disciplinare vom utiliza ca metode alternative:

- Consecințele logice și naturale;
- Costul răspunsului;
- Time-out.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMP/OSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

DI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Modul de utilizare a consecințelor logice a fost descris mai sus. În continuare vom prezenta celelalte două metode.

Costul răspunsului

Costul răspunsului este o formă de penalizare, de aceea înainte de a utiliza această metodă trebuie asigurată respectarea eticii în aplicarea ei (vezi etică în folosirea pedepsei și penalizării).

Costul răspunsului este o penalizare deoarece constă în retragerea unui anumit beneficiu sau bun posedat de persoana care realizează comportamentul problematic.

Costul răspunsului se aplică contingent cu apariția comportamentului. De exemplu, doi colegi se ceartă în mod frecvent în pauză, de la un joc. Învățătoarea îi anunță că pentru fiecare dată când se vor mai certa vor pierde 1 leu din banii lor de buzunar, care vor intra în fondul clasei. Cearta este definită de învățătoare ca vorbit tare, țipete, plânsete, confruntare fizică – îmbrâncire, lovire cu brațele sau picioarele. Pentru aplicarea costului răspunsului, învățătoarea folosește un grafic. Pentru fiecare ceartă învățătoarea notează un X, în cadranul băiatului care se certă (prezintă comportamentele descrise). De fiecare dată când învățătoarea aude sau observă că băieții se ceartă, merge la ei și le spune calm: "Ați pierdut 1 leu pentru cearta asta. Vă recomand să vă opriți sau veți pierde și mai mulți bani." În paralel, învățătoarea i-a învățat pe băieți cum să soluționeze în mod sănătos conflictele dintre ei. De câte ori observă utilizarea comportamentelor alternative dezirabile, învățătoarea întărește apariția acelor comportamente. Utilizarea întăririi diferențiate și a costului răspunsului a condus în foarte scurt timp la remiterea comportamentelor problematice.

Diferența între costul răspunsului și pedeapsa tradițională este dată de modul în care aceasta este prezentată copilului.

Sanctiune financiară

1. Dacă nu terminați cu bătaia o să vă iau din banii de buzunar!!! (amenințare)
2. Pentru fiecare dată când vă certați veți pierde 1 leu din banii lor de buzunar, care vor intra în fondul clasei. Vă recomand să rezolvați neînțelegerile dintre voi pașnic.

Time-Out

Time-out este o formă de penalizare, de aceea înainte de a utiliza această metodă trebuie asigurată respectarea eticii în aplicarea ei (vezi etică în folosirea pedepsei și penalizării). Time-out este o penalizare, deoarece reprezintă pierderea accesului la întăririle contingente cu comportamentul pentru o scurtă perioadă de timp. De exemplu, la ora de

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

DI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

lucru manual, copiii modelează figurine din plastilină. La un moment dat, Maria începe să arunce cu plastilină și să strice figurinele celorlalți copii. Învățătoarea se îndreaptă spre ea, o ia de mână și o conduce în alt colț al clasei, la o masa unde nu mai este nici un alt copil și unde nu se poate modela plastilină : « «Maria nu te poți juca dacă arunci cu plastilină și strici figurinele celorlalți copii. Stai aici și când te liniștești poți să revii să te joci din nou ». Învățătoarea se reîntoarce la copii și îi laudă pentru modul în care lucrează. După două minute îi permite Mariei să revină și o laudă imediat ce își reia modelarea plastilinei fără ai deranja pe ceilalți. Utilizarea întăririi diferențiate și a time-out-ului a condus în foarte scurt timp la remiterea comportamentelor problematice.

Time-out-ul este eficient ca metodă de reducere a comportamentului problematic în situațiile în care întăririle comportamentului sunt sociale (ex. Atenția celorlalți) sau tangibile (ex. joaca cu plastilina). Pentru realizarea acestei metode este necesar să avem la dispoziție un context în care întăririle contingente comportamentului problematic nu mai sunt prezente. Metoda nu se poate aplica dacă în noul context în care copilul a fost mutat comportamentul problematic mai primește încă întăririi.

Diferența între time-out și pedeapsa tradițională este dată de modul în care aceasta este prezentată copilului.

Retragerea din grup

1. Treci la masa din colț și stai acolo până o să știi cum trebuie să te comporți !!! (pedeapsă)
2. Nu te poți juca dacă arunci cu plastilină și strici figurinele celorlalți copii. Stai aici și când te liniștești poți să revii să te joci din nou.

Etică în folosirea pedepsei și penalizării

Decizia de a utiliza pedeapsa sau penalizarea ca metodă de modificare comportamentală trebuie să fie analizată cu atenție în contextul evaluării tuturor celorlalte metode de modificare comportamentală și a impactului lor asupra sănătății emoționale a copilului.

Utilizarea metodelor de pedeapsă (aplicarea de stimuli aversivi) este interzisă sub orice formă, deoarece lezează integritatea emoțională a persoanei și stima de sine.

Utilizarea metodelor de penalizare (costul răspunsului sau time-out) este eficientă și este etic permisă dacă sunt respectate următoarele condiții:

1. Aplicarea corectă a altor metode nu a produs rezultatele dorite. Înainte de a ne gândi să aplicăm penalizarea ca metodă de disciplinare, trebuie întâi să aplicăm alte metode alternative de disciplinare: extincția,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

întărirea diferențiată, controlul stimulilor. Dacă nici una dintre aceste metode nu produce rezultatele dorite, putem avea în vedere aplicarea consecințelor logice sau a pedepsei precum costul răspunsului, time-out.

2. Aplicarea pedepsei necesită identificarea corectă a funcției comportamentului. Pentru alegerea unei metode de penalizare care să fie eficientă trebuie să realizăm mai întâi analiza funcțională a comportamentului. Doar cunoscând funcția comportamentului vom putea decide care metodă de pedeapsă este eficientă în reducerea comportamentului problematic. De exemplu, dacă comportamentul problematic are ca rol atragerea atenției, costul răspunsului va fi o metodă ineficientă. În aceste situații se recomandă aplicarea extincției mai întâi. Dacă această metodă nu

funcționează, vom opta ulterior pentru aplicarea time-out-ului.

3. Aplicarea întăririi diferențiate concomitent cu aplicarea unei penalizări. Întărirea diferențiată a comportamentului alternativ dezirabil sau întărirea absenței comportamentului problematic trebuie să însoțească de fiecare dată aplicarea unei penalizări. În acest fel intervenția va fi centrată pe dezvoltarea comportamentului dezirabil care să înlocuiască comportamentul nedezirabil care este eliminat. Doar prin înlocuirea comportamentului nedezirabil putem preveni reapariția lui, în absența pedepsei.

4. Informarea copilului și consimțământul adultului. Aplicarea penalizării se poate face în condițiile în care cel cărui i se aplică (copilul, elevul) cunoaște și înțelege motivul aplicării penalizării, scopul penalizării (efectele care se doresc a fi obținute), situațiile în care va fi aplicată și cum va fi aplicată. Dacă copilul este sub vârsta de 18 ani, adultul (părinte, tutore) trebuie să își dea consimțământul pentru aplicarea acestei metode. În caz contrar aplicarea penalizării fără informarea copilului și consimțământul adultului, aplicarea penalizării poate fi considerată abuz

din partea celui ce o aplică.

5. Protejarea integrității fizice și psihice a copilului. Aplicarea unei pedepse sau penalizări se face doar în condițiile în care este asigurată securitatea completă a celui care o primește. Nu se admite aplicarea pedepselor sau penalizărilor care pun în pericol integritatea fizică sau psihică a copilului (la îl fac să se simtă umilit, devalorizat, marginalizat, stigmatizat etc.).

6. Severitatea problemei. Aplicarea metodelor de pedeapsă (utilizarea stimulilor aversivi precum imobilizarea copilului, aplicarea unor stimuli dureroși) sunt permise doar în situațiile deosebit de grave în care copilul pune în pericol propria viața sau viața sau integritatea fizică a altora.

7. Monitorizarea aplicării pedepsei sau penalizării. Pedeapsa și penalizarea au ca și consecință imediată oprirea pe moment a

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMP/SDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

DI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

comportamentului nedezirabil. Acest efect reprezintă o întărire a comportamentului de a pedepsi / penaliza. Deoarece urmările dorite sunt imediate, comportamentul de a pedepsi / penaliza tinde să își crească frecvența. De aceea, riscurile utilizării excesive ale pedepsei / penalizării sunt foarte mari. Pentru a preveni aceste situații, orice aplicare a pedepsei trebuie înregistrată. Este necesar ca aplicarea pedepsei / penalizării să aibă loc doar în cadrul unui plan de modificare comportamentală prestabilit

Instrumente de observare a unui comportament.

1. Fișă de frecvență

Comportamentul copilului este monitorizat prin bifarea fiecărei apariții în decursul aceleiași zile.

Se recomandă a fi folosită pentru comportamente problematice care apar de până la 15 ori pe zi.

Fișă de frecvență

Comportamentul problematic: **Înjură**

Ziua	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Total
L	√	√	√	√	√	√	√									
M	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√						
M		√	√	√	√	√										
J																
V																
S																
D																

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Capitolul 3. Intervenții specifice pentru gestionarea comportamentelor agresive

1. Un mod diferit de a privi agresivitatea

Agresivitatea este o problemă foarte stringentă prin prisma consecințelor pe termen lung și scurt pe care le implică. Studiile de psihologie ne arată că paleta comportamentelor agresive se modifică de-a lungul dezvoltării atât sub aspect cantitativ cât și sub aspectul formelor de exprimare.

De cele mai multe ori comportamentele agresive ascund un deficit de abilități sociale și emoționale (de ex. lipsa abilităților de interacțiune pozitivă, de rezolvare prosocilă a conflictelor, de gestionare eficientă a emoțiilor negative: furie, frică, tristețe; de tolerare a frustrării etc)

Comportamentele agresive de tipul a lovi pe cineva, a-l împinge sau a-i smulge un obiect din mână reprezintă o formă primară de interacțiune care face parte din repertoriul comportamental al copilului foarte mic. Studiile ne arată că între 2-4 ani, pe măsură ce se dezvoltă limbajul, agresivitatea fizică scade și crește agresivitatea verbală (Cairns, 1979) care se manifestă prin certuri pornite de la jucării sau alte obiecte (Fabes și Eisenberg, 1992). Scăderea comportamentelor agresive în această perioadă se datorează dezvoltării empatiei, a abilității de a amâna o recompensă și înțelegerea perspectivei celorlalți (Coie și Dodge, 1997; Kagan, 1981). În concluzie, scăderea comportamentelor agresive este direct proporțională cu dezvoltarea abilităților sociale și emoționale.

Educația emoțională pe care o primesc copiii la vârstele mici își pun amprenta asupra modului în care se cristalizează diferitele tipuri de agresivitate în funcție de gen. Astfel fetele învață să manifeste într-o măsură mai mică agresivitatea fizică, exprimând în schimb o formă aparte de agresivitate verbală denumită „**agresivitate relațională**” (Ostrov, 2004; Crick și colab, 2001), în timp ce băieții exprimă într-o mai mare măsură agresivitatea fizică (Ostrov, 2004; Crick și colab., 1999; Schwartz, Dodge, Petit și Bates, 1997). Agresivitatea relațională înseamnă răspândirea de zvonuri neagative despre cineva, bârfirea și hărțuirea unei persoane. Fetele își dezvoltă încă de mici acest comportament deoarece ele sunt penalizate social mai mult decât băieții

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

atunci când manifestă agresivitate fizică și le este întărit comportamentul de către adulți.

Agresivitatea “ascunsă” a fetelor. Comportamente agresive manifestate de fete trec neobservate de către părinți sau profesori, deoarece au un mod mai subtil de manifestare. Adesea ele pot comunica foarte multă informație fără să spună nimic doar printr-o privire, sau prin întorcerea spatelui unui alt copil. Acest lucru este posibil deoarece în cultura noastră ele sunt învățate să fie drăguțe, prietenoase și să nu intre în conflict cu ceilalți. Această nevoie “de a fi pe placul celorlalți” este rezultatul unui stereotip de gen care intervine în educația fetelor încă de la vârsta de 2-3 ani când se conturează identitatea de gen. Nevoia de popularitate ia de multe ori forma unui concurs în care fetele mint ca să fie acceptate, se folosesc de prieteni și „fură secretele altora pentru a le vinde la un preț mai mare”.

În adolescență (gimnaziu și liceu)

Cele mai frecvente comportamente agresive sunt cele legate de conflictele cu părinții profesorii, absenteism, frecventarea unui cerc de prieteni cu probleme similare, simptome accentuate de anxietate și depresie, consum de substanțe și chiar comportamente delictive, abandon școlar.

TIPURI DE AGRESIVITATE

De-a lungul timpului specialiștii au identificat mai multe tipuri de agresivitate, cele mai frecvent întâlnite fiind prezentate mai jos.

Agresivitate fizică-agresivitate verbală

Cauzele și soluțiile pentru stoparea acestui fenomen sunt în atenția cercetătorilor de peste 20 ani. Au fost identificate diferențe de gen: băieții au un risc mai mare decât fetele de a fi atât agresor cât și victimă, acest lucru deoarece fetele adoptă alte manifestări ale agresivității. Fenomenul este unul stabil în timp, deși se manifestă intens în adolescență. Cercetările au arătat că de cele mai multe ori aceeași persoană este și victimă și agresor (Marsh și colab., 2001). Victimele au un scor mai scăzut la concepția generală despre sine și o evaluare negativă a competențelor sociale și a acceptării din partea prietenilor. Concepția generală despre sine este însă un predictor pentru apariția depresiei, dar nu și pentru probleme de externalizare (Marsh și colab., 2001).

De cele mai multe ori, elevii care manifestă comportamente agresive își aleg ca ținte ale violenței pe aceia care sunt diferiți de majoritatea prin

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

anumite aspecte fizice sau intelectuale, pentru ca apoi să exploateze aceste diferențe. Tocmai de aceea cei agresați sunt elevii care:

- sunt supraponderali,
- poartă ochelari
- prezintă anumite caracteristici fizice evidente (ex. urechi mari)
- au altă religie,
- prezintă dificultăți de învățare
- sunt anxioși și nesiguri.

Care este motivația din spatele comportamentului de agresare a altor colegi?

Comportamentul de agresare apare ca o modalitate de a face față propriilor lor probleme:

- pentru a obține atenția celorlalți,
- pentru a deveni populari,
- pentru a se simți importanți sau în control.

Ce se află în spatele comportamentelor agresive ale copiilor și adolescenților?

O perspectivă de abordare a acestor comportamente este înțelegerea **rolului** și a **funcțiilor** acestora, ca modalități de a face față unor probleme interne sau de a răspunde unor solicitări/dificultăți externe.

Probleme interne:

- Anxietatea
- Depresia
- Control emoțional deficitar (controlul furiei, în special)

Ca reacție la o problema externă:

- Rezolvare de probleme deficitară (lipsa abilităților de rezolvare de probleme, rigiditate cognitivă, lipsa abilității de anticipare a consecințelor)

II. Intervenții comportamentale individualizate aplicate în situații particulare de agresivitate

Ce facem când apar comportamentele problematice în clasă?

În orice situație de disciplinare există 3 variabile:

- profesorul;
- elevul care face comportamentul problematic;

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POS DRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

- ceilalți elevi din clasă.

Singura variabilă pe care profesorul o poate utiliza / controla este propriul său comportament.

Comportamentul profesorului decide dacă situația este sau nu controlată. De aceea este important ca profesorul să știe ce comportament să aleagă ca răspuns la o situație problematică, astfel încât celelalte 2 variabile implicate – elevul care a făcut comportamentul problematic și ceilalți elevi din clasă - să fie influențate în mod pozitiv, eficient.

Răspunsul profesorului la comportamentul problematic este în funcție de:

- modul cum își explică / interpretează respectivul comportament,
- ceea ce gândește despre comportamentul problematic influențează ceea ce facem în consecință.

Exemplu:

Dacă consider că elevul răspunde neîntrebat pentru că nu mă respectă, mă voi enerva și îl voi amenința că îl dau afară dacă nu învață să ridice mâna.

Dacă consider că răspunde neîntrebat pentru că dorește să arate că s-a pregătit pentru oră, îi voi zâmbi îngăduitor și îi voi cere să îi lase și pe ceilalți să se gândească la răspuns.

De reținut! La același comportament problematic al unui elev putem reacționa diferit în funcție de explicația pe care o atribuim aceluși comportament.

Cum învață elevii să se comporte?

- prin felul în care învățătorul / profesorul gestionează modul de a se comporta zi de zi al elevilor
- prin felul în care învățătorul / profesorul gestionează situațiile problematice.

Important

- Ceea ce face sau nu face învățătorul / profesorul transmite elevilor un mesaj de învățare (un comportament agresiv care trece neobservat îi poate învăța că există posibilitatea de a încălca regulile fără a-și asuma vreo consecință,
- Dacă învățătorul / profesorul ridică tonul pentru a fi ascultat, elevii învață că aceasta este modalitatea prin care cineva se poate face remarcat sau poate rezolva o problemă;

Temă de reflecție:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMP/OSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Observați clasele în care învățătorul folosește un ton ridicat – elevii folosesc același ton ridicat între ei și în clasă este un nivel mai ridicat de zgomot.

Elevii agresează alți elevi, profesorii sau materialele și echipamentele specifice mediului școlar (actele de vandalism)
Consecințe pe termen lung și scurt a comportamentelor agresive și antisociale:

- risc crescut pentru abandon școlar, consum de substanțe, mortalitate, detenție, probleme de relaționare (Wasker și col., 1995)

Funcția comportamentului agresiv:

- pentru a obține ceva de la ceilalți
- pentru a evita o situație neplăcută sau nedorită de el
- pentru a obține prestigiu și atenția colegilor.

Strategii generale de gestionare a comportamentului agresiv-violent în contextul școlar:

Walker et al, 1995 prezintă următoarele strategii de gestionare a comportamentelor agresive (eficiente pentru situații care se încadrează în stadiu 2)

- Vorbiți cu elevul în privat și folosiți un ton calm. Mergeți cu elevul într-un loc în afara clasei unde puteți să aveți o discuție calmă și în privat. Evitați admonestările publice și amenințările. Adresați-vă elevului cu respect. Evitați tonul rece și autoritar. Discuțiile , amenințările, certurile în fața clasei au rolul de a intensifica comportamentele agresive.
- Evitați utilizarea unui limbaj corporal negativ (arătarea cu degetul, fixarea cu privirea)
- Evitați luptele de putere. Nu este recomandată intrarea în discuții de genul „nu vreau eu, sau vei face așa cum vreau eu”
- Fiți scurt și la obiect
- Stabiliți un contact vizual cu copilul când vorbiți cu el. Dacă copilul stă jos așezați-vă lângă el să fiți la același nivel. Evitați să vorbiți de deasupra lui sau peste el. Ar putea să se simtă intimidat.
- Finalizați discuția dacă problemele încep să se intensifice. Plecați de lângă copil și folosiți regulamentul și procedurile școlare de urgență.
- Nu permiteți și nu încurajați elevul să își descarce agresivitatea pe obiectele din jur. Practica ne arată că această strategie încurajează agresivitatea.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

DI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

- Complimentați și lăudați cooperarea imediat, în orice situație în care ea apare

Stadiile care conduc la agresivitate și potențialele intervenții:

Potențiale stadii care conduc la comportamentul agresiv	Intervenții posibile
Stadiul timpuriu: elevul poate să ofteze sau să scoată un geamăt, își pune capul pe bancă sau își ține capul între plame, trăneste pixul sau stiloul, se oprește din scris și lasă stiloul jos.	Ascultați cu atenție ce vă spune elevul. Comunicați cu el folosind reflectarea sentimentelor, evitați judecarea și oferiți un ajutor suportiv în efectuarea sarcinii.. Dacă comportamentul său are în vedere atragerea atenției, comunicați copilului că va primi atenție și asistență în momentul în care începe să lucreze. Pentru a oferi copilului un ajutor suportiv este important sarcina de rezolvat dacă este prea dificilă să fie adaptată la nivelul de înțelegere al copilului. De asemenea la momentul oportun copilul poate fi învățat cum să solicite asistența atunci când are nevoie (acest lucru are rolul de a oferi atenție copilului și de a reduce aversiunea sarcinii datorită explicațiilor oferite sau adaptării sarcinilor la nivelul de înțelegere al copilului)
Stadiul mijlociu: Elevul poate să rupă sau să mototolească pagina, să trănestească cartea să dea cu pumnul în bancă, să refuze să facă sarcina. Să critice abilitățile profesorului, să țipe, să se certe, să înjure profesorul sau colegii. În plus el poate recurge la intimidarea și amenințarea celorlalți copii și sau a profesorului.	Sugestiile prezentate la primul stadiu funcționează în anumite condiții. Dacă elevul este prea agitat i se poate solicita să meargă într-o zonă mai puțin agitată pentru a se liniști (nu și pentru situația în care elevul folosește agresivitatea pentru a scăpa de situația neplăcută –ex. de ora respectivă). După ce s-a calmat, implementați sugestiile prezentate la stadiul anterior. Dacă funcția comportamentului

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMP-POSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

	este de a scăpa de implicarea în sacină folosiți controlul mediului și empatia (verbalizați fără să judecați, ceea ce trăiește copilul în acel moment) și oferiți asistență când copilul este pregătit. Oferiți posibilitatea ca elevul să facă alegeri controlate (să facă sarcina în întregime sau jumătate cu asistență). În plus învățați copilul cum să ceară în mod adecvat asistență.
Stadiul comportamentului agresiv Aruncă scaunul sau banca, încearcă să se rănească, încearcă să rănească profesorul și/ sau alți colegi.	Acest comportament nu poate fi tolerat. Alegeți consecințe adecvate de sancționare a comportamentului agresiv sau faceți apel la regulamentul școlar. Când se liniștește sau a doua zi discutați cu copilul modalități mult mai constructive de a face față frustrării.

Activitate la clasă pentru crearea unui context pozitiv de învățare

Jocul “Comportamentul cel bun”

Jocul comportamentul cel bun (Laundrum și Tankersley, 1997) este un instrument eficient de management comportamental la clasă care ajută elevii să-și monitorizeze comportamentele, în timpul orei, care facilitează intrarea și menținerea implicării în sarcina școlară(ex. Să stea în bancă și să lucreze în liniște).

Jocul este conceput pentru elevii de școală și este potrivit pentru activitățile mai puțin structurate și de muncă independentă (20-30 min).

Pentru a avea eficiență se recomandă ca profesorii să îl joace cu elevii de cel puțin 2-3 ori pe zi.

Obiectiv:

- scăderea frecvenței de manifestare a comportamentelor agresive în timpul orei concomitent cu creșterea implicării în sarcinile școlare.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Proceduri esențiale pentru desfășurarea jocului:

- Profesorul definește comportamentele țintă pe care dorește să le îmbunătățească și determină care sunt cele mai problematice și au nevoie de intervenție imediată (prin observarea și monitorizarea comportamentelor elevilor la clasă)
- Profesorii stabilesc criteriile de câștigare a jocului și sistemul de recompensare (elevii să stea la locul lor și să lucreze în liniște 80% din timpul alocat iar recompensa primită reprezintă 5 minute în plus pentru pauză)
- Profesorii învață elevii cum se joacă jocul
- Elevii sunt împărțiți pe echipe, iar numele echipelor sunt notate pe tablă
- Când un elev încalcă o regulă, profesorul pune un semn în dreptul echipei din care face parte
- La sfârșitul jocului, fiecare echipă care are mai puține semne decât criteriile stabilite inițial pentru câștigarea jocului, câștigă și toți elevii din echipa câștigătoare primesc recompensele stabilite.

Descrierea activității

Pasul 1: Definirea comportamentelor țintă. Se definește un comportament bun și se discută cu elevii în contextul importanței venirii la școală pentru a învăța.

Elevii sunt solicitați să operaționalizeze conceptul de învățare în contextul școlar .

De exemplu: Ce presupune a învăța ?

A învăța presupune mai multe tipuri de comportamente:

- a asculta,
- a lucra,
- a urmări instrucțiunile.

Profesorul stabilește principalele comportamente țintă.

De exemplu, putem urmări următoarele comportamente:

- Stă în bancă
- Lucrează în liniște.

Pasul 2: Exemplificarea comportamentelor adecvate și neadecvate.

Profesorii dau elevilor exemple și contraexemple de comportamente adecvate în anumite situații școlare. Elevii sunt rugați să ridice degetul sus, respectiv să-l orienteze în jos când folosesc un comportament adecvat , respectiv neadecvat.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMP/SDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

DI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Exemplu: D-na profesoară scrie 20 de aplicații/probleme pe tablă. Ea le cere elevilor să le copieze și să scrie răspunsurile. Copiii o ascultă, au privirea întredată către tablă când ea le explică ce au de făcut, scriu în caiete la solicitarea ei.

Contraexemplu: Domnul profesor dă elevilor o lucrare despre scrierea cu literă mare a substantivelor proprii. El cere elevilor să urmeze instrucțiunile și să predea lucrările când au terminat. Fără să ceară permisiunea Tommy se ridică și își ascute creionul Cristina spune cu voce tare, fără să ridice mâna și să solicite ajutorul : “Nu înțeleg cum să fac asta !”

Pasul 3: Modelarea și monitorizarea comportamentelor adecvate ale elevilor. Profesorul le explică elevilor ce înseamnă monitorizarea și cât de important este ca fiecare din grup să respecte regulile jocului și să manifeste comportamentele dorite.

Elevii sunt informați că vor lucra ca o echipă și fiecare grup va avea un monitor. Monitorii se schimbă și fiecare va avea șansa de a fi monitor.

Monitorul de grup primește fișa de monitorizare și este informat că atunci când se lucrează, să spună “da” după fiecare 5 minute dacă fiecare elev este la locul lui și lucrează în liniște și “nu” dacă nu toți membrii grupului îndeplinesc aceste condiții.

Pentru faza de exemplificare și monitorizare folosiți jocul de rol. De exemplu în jocul de rol, cereți unui elev să citească o carte apoi cereți unor elevi să plece de la locurile lor și să vorbească cu colegii. Discutați dacă elevii au manifestat comportamente adecvate și modelați marcarea tabelului de monitorizare. Repetați de câteva ori.

Pasul 4: Implementarea jocul “Comportamentul cel bun”. Se stabilesc criteriile de câștigare a jocului dacă toți membrii unei echipe respectă comportamentele țintă timp de 80% sau mai mult din perioada alocată pentru joc. Se stabilesc și recompensele pentru câștigarea jocului: 5 minute de pauză în plus.

Recompensele și încurajările ajută elevii să manifeste comportamentele așteptate .

Recomandări utile:

- Aranjați elevii în grupuri de 4-5 în așa fel încât să se poată vedea unii pe alții ,
- Numiți un membru din grup care va fi monitorul și va avea sarcina să completeze tabelul de monitorizare,
- Oferiți elevilor sarcini individuale, și setați timpul pentru monitorizare și înregistrare a comportamentului (ex. la un timp de lucru de 10 min,

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMP/OSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

monitorul va înregistra comportamentele membrilor echipei la un interval de 2 min).

- Oferiți feedbackuri elevilor când manifestă comportamente adecvate. De exemplu: “Grupul 1, sunteți minunați, faceți o treabă super urmând regulile ... Mulțumesc pentru că lucrați în liniște...”. Dacă elevii nu manifestă comportamentele așteptate folosiți remarci de genul : “sper ca cronometrul să nu se oprească, asta ar însemna un “nu” deoarece voi nu sunteți la locurile voastre.”
- La finalul perioadei de joc stabilite inițial (10-20-30 de minute) tabelele de monitorizare se strâng și se premiază grupul elevilor care au atins criteriile de performanță.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Fișă de lucru

Ne comportăm adecvat la oră?

	DA	NU			DA	NU
1				11		
2				12		
3				13		
4				14		
5				15		
6				16		
7				17		
8				18		
9				19		
10				20		

GRUPUL nr. _____

Procentaj

DA _____

MONITOR _____

Data: _____

stă în bancă
lucrează în liniște

ridică mîna pentru solicitarea ajutorului

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMP/OSDRU

Fondul Social European
POS DRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

III. Cum putem interveni în reducerea comportamentelor agresive specifice bullingului ?

Ce este BULLYING-ul?

Bullingul a fost definit ca un comportament de hărțuire cronică fizică sau/și psihologică a unei alte persoane (Olewus, 1991). Dacă în mod obișnuit experiențele de buling erau văzute ca fiind forme disfuncționale de joc între copii, astăzi bullingul se identifică cu precizie prin următoarele aspecte:

- Este un comportament abuziv care de regulă conduce la comportamente violente pronunțate și persistente, care se mențin pe termen lung.
- Experimentarea victimizării pe termen lung cauzează elevului agresat discomfort, frică, și suferință.
- Există un dezechilibru în raportul de forță dintre agresor-victimă.

Bullingul adesea, dar nu întotdeauna, îmbracă diferite forme în funcție de gen.

Cele mai frecvente caracteristici ale bullingului când sunt implicați băieții (agresorul este băiat) sunt:

- Intimidarea
- Controlul
- Umilirea
- Dominarea prin forță
- Amenințarea siguranței personale

Ce tactici folosesc?

- poreclirea
- bătăile, luptele
- deposedarea de bunuri (bani, obiecte personale)
- distrugerea proprietății victimei
- împrâncirea
- lovirea
- inițierea de atacuri repetate

Cele mai frecvente caracteristici ale bullingului când sunt implicate fetele (agresorul este fată) sunt:

- crizume socială
- manipulare

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

- rănirea sentimentelor
- respingere subtilă și izolarea marginalizarea victimei

Ce tactici folosesc?

- utilizarea poreclelor
- izolarea victimei "Nu vorbiți cu ea!"
- bârfe
- împrăștierea de zvonuri false

Indicatori de semnalare a faptului că un copil este victimă a bullingului

Un elev poate fi în situația de victimă a bullingului dacă:

- îi este teamă să mai meargă la școală și se plânge de dureri frecvente de cap și de stomac pentru a evita să meargă la școală
- are puțini prieteni sau nici unul cu care să se joace.
- pare trist și înfricoșat
- vine de la școală cu hainele murdare sau cu lucrurile distruse.
- are cuțite, briceaguri sau foarfece.

Au fost identificate trei categorii de persoane asupra cărora se răsfrâng consecințele acestui comportament:

- cei care practică bulismul,
- victimele lor,
- aparținătorii acestora.

Bullingul este clasificat în :

- comportamente directe (ex. lovirea);
- comportamente indirecte (ex. izolarea socială, excluderea dintr-un grup)
- comportamente individuale
- comportamente de grup.

A te simți în siguranță la școală (față de bulism) este o condiție necesară, chiar dacă nu suficientă pentru a obține performanțe școlare. Bullingul crează o atmosferă de tensiune și violență care alimentează alte comportamente agresive, de răspuns.

Corelate ale bullingului:

- conduită inadecvată
- convingeri care susțin violența
- depresia
- impulsivitate

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMP/OSDRU

Fondul Social European
POS DRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

- sentimentul apartenenței la școală
- furie
- rezolvarea problemelor prin apelul la forța fizică
- lipsa abilităților sociale de bază în interacțiunea cu ceilalți copii
- lipsa de încredere în utilizarea strategiilor nonviolente

Aceste comportamente se întind pe un continuum, de la minore(ironie, poreclire, a tachina), medii(a refuza accesul unui copil în grupul de joacă, a lua sandviciul din ghiozdanul altui coleg), până la forme extreme (atac fizic, lovire care pune în pericol viața altui copil).

O intervenție eficientă pornește de la o evaluare corectă și o descriere cât mai aproape de realitate a ceea ce înțelegem prin comportamente agresive. De aceea, este necesar să utilizăm o listă care să **operaționalizeze în descriptori comportamentali** fenomenul:

- Asalt fizic/lovire cu o armă (de foc, alba) sau fără (pumn, palma, picior)
- Îmbrâncire
- Amenințare, intimidare
- A cere bani, bunuri sau favoruri (fără a oferi ceva în schimb sau în schimbul protecției sau a altor promisiuni), șantaj
- A fura bunuri, bani ce aparțin altui copil
- A distruge bunuri ce aparțin altuia
- A porecli, a umili, ironiza, a râde de un copil pe baza unui defect
- A stârni un zvon pe seama cuiva etc.

De ce elevii agresați nu vorbesc despre experiențele lor?

- Se tem că agresivitatea se va manifesta asupra lor mult mai puternic decât înainte.
- Se simt stînjeniți și rușinați
- Primesc răspunsuri neadecvate atunci când povestesc despre experiența lor: “Ești suficient de mare pentru ați rezolva problemele singur!”

Consecințele pe termen scurt și lung ale elevilor care inițiază comportamente de agresare a celor din jur:

Bullingul este un factor de risc pentru abandonarea școlii, violența, delincvență. Elevii care agresează sunt mult mai predispuși față de cei agresați de a comite fapte antisociale care includ bătăi, vandalism. Pe termen lung, sunt de 5-6 ori mai predispuși de a se implica în acte criminale la vârsta adultă(Olweus, 1991).

Consecințele pe termen lung și scurt pentru victimele bullingului:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMFOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI
OI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

-întreruperea școlii de teama de a fi agresat

-studiile arată că elevii care au o experiență repetată de victimizare sunt mult mai predispuși către depresie, au stimă de sine scăzută și alte probleme de sănătate mentală (Limber și Nation, 1998).

Care sunt motivele pentru care este util să intervenim:

- Are costuri mari atât pentru agresor cât și pentru victimă,
- Înregistrează mare frecvență în rândul elevilor,
- Influențează negativ contextul de învățare din școală.

Profesorii au nevoie să învețe să recunoască comportamentele agresive și modalitățile prin care să intervină în aceste situații: cum să ajute elevii să facă față acestor situații.

Walker et al, 1995 oferă un număr de aspecte pe care elevii le pot învăța cu ajutorul profesorilor pentru prevenire și contracararea experienței de bullying.

Pentru copilul care este victimă - ce este recomandat să învețe să facă?

- să ignore comportamentul de agresare
- să se distanțeze de situația și locul respectiv
- să reacționeze într-o manieră fermă (învățarea abilităților asertive)
- să se asigure de protecție (solicitarea ajutorului)
- să solicite agresorului să stopeze actul agresiv și să se îndepărteze de locul în care s-a declanșat situație. Dacă acest lucru nu funcționează se poate solicita ajutorul adultului.

Este important ca toți elevii să fie informați să identifice bullyingul și să meargă să solicite ajutorul profesorilor dacă sunt martorii unei asemenea întâmplări.

Recomandări pentru elevii aflați în poziția de victimă

Învățați-i ce ar trebui să fie să evite să facă:

- Să plângă
- Să-și piardă cumpătul
- Să escaladeze și să se implice în comportamente agresive
- Să aducă alți copii sau o gașcă cu ajutorul cărora să își regleze conturile.
- Să răspundă cu tachinare
- Să rănească pe cealaltă persoană

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMP/OSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

DI POS DRU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

Model de intervenție- Proiect de intervenție psihoeducațională

Scop: Implementarea unui program de prevenție a bullying-ului in clasa a II-a D

Obiectiv:

Dezvoltarea abilitatilor de interacțiune pozitiva ale elevilor în vederea scăderii frecvenței de manifestare a comportametelor agresive la nivelul clasei.

Activități desfășurate:

- Lecții educationale de dezvoltarea a abilitatilor sociale si emotionale in scopul modificarii comportamentelor agresive și de învățare a unor comportamente alternative sănătoase de interacțiune și de gestionare a furiei. Activitățile de grup oferă contextul necesar exersării și învățării abilităților de interacțiune pozitivă cu toata clasa.

Teme propuse:

- acceptarea diferențelor
- cooperarea și întrajutorarea
- soluționarea nonagresivă a conflictelor: negocierea, compromisul
- gestionarea adecvată a furiei
- tehnici de a face față agresiunii celorlalți

-(tematica va fi identificata in urma observatiilor comportamentelor problematice din timpul pauzelor)

Numărul de lecții propuse în cadrul programului educațional: 10-12

- Intervenții cognitiv-comportamentale imediate, în timpul pauzelor, pentru gestionarea conflictelor aparute și învățarea unor tehnici adecvate de rezolvare a acestora, de reducerea a frecvenței comportamentelor agresive ca modalitate de interacțiune sociala.

Durata intervenției intensive: aprox. 6 săptămâni. Sesiuni de follow-up săptămânale pe toata perioada anului scolar.

Observația comportamentelor agresive și cu potențial agresiv la nivelul clasei de elevi

Ora	Comportamentul (ce fac copiii)	Frecvența (de câte ori a făcut comportamentul)	Durata (intervalul de timp cuprins)

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMP-POSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

		respectiv în interval de o ora)	intre momentul începerii și terminării aceluia comportament)

Pe baza observațiilor la clasă s-a ajuns la următoarele concluzii:

- Comportamentele agresive au o pondere mare de 7- 8 comportamente într-un interval de 10 minute în pauze (când mediul este nestructurat) și când învățătoarea este implicată în alte activități și nu este atentă;
- Majoritatea băieților din clasă se implică în jocuri și acțiuni cu potențial agresiv;
- Tipul de agresivitate identificat este mai mult instrumental, adică are ca scop obținerea unor beneficii sociale (ex atenția colegilor, recunoașterea lor etc.)
- În proporție de 90 la suta interacțiunile dintre băieți în timpul pauzei constau în lupta corp la corp, "care este mai puternic".
- Învățătoarea are o toleranță mare la manifestările negative ale copiilor, ceea ce conduce la nesanționarea lor. Acest fapt contribuie la încurajarea comportamentelor agresive la nivelul clasei.

